

5.
DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
TARTARI EMETICI
PRAEPARATIONE ET VIRIBVS
MEDICIS

QVAM
ILLVSTRIS MEDICORVM ORDINIS CONSENSV

PRO
GRADV DOCTORIS
MEDICINAE ET CHIRVRGIAE

IN
ANNIVERSARIIS INAUGVRATIONIS
GEORGIAE AVGVSTAE SACRIS LI.

CONSEQVENDO

D. XV. SEPTEMBRIS A. MDCCLXXXVIII.

PVBlice DEFENDET

A V C T O R
CHRISTIAN. FRIDER. WITTING
EIMBECCA • HANNOVERANVS

GOTTINGAE
TYPIS IO. HENR. SCHVLZE,
ACAD. TYPOGR.

DISSERTATIO INAVGURALIS MEDICA

DE

TARTARI EMETICI

PRÆPARATIONE ET VIRIBUS

MEDICIS

GYAM

ILLUSTRIS MEDICORVM ORDINIS CONSENSV

180

GRADV DOCTORIS

MEDICINAE ET CHIRURGIAE

IN

ANNIVERSARIIS INAVIGATIONIS

REGNI ANGLIAE SACRAE ET

CONVOCATIONIS

IN AV. SEPTEBRIS A. MDCCXXXVIII

ELICE DEFENSIT

AVCTOR

CHRISTIAN. FRIDR. WITTING

PHYSICVS HANNOVERENSIS

GOTTINGAE

TYPIIS JOH. HENR. SCHULZE,

ACAD. TYPOG.

PARENTI SVO OPTIMO

NICOLAO CHRISTOPHORO
WITTING

VERBI DIVINI MINISTRO EIMBECCENSI

VIRO SIBI MAXIME COLENDO

PRO BENEFICIIS ERGA SE INNVMERIS

IN

DOCUMENTVM OBSERVANTIAE ET

PIETATIS

HASCE STVDIORVM PRIMITIAS

OFFERT

FILIVS OBEDIENTISSIMVS

CHRIST. FRIDER. WITTING.

PRAEFATIO

Noli mirari, benevole lector, quod medicinae tyro, dissertationem inauguralem cum mihi, ad rite obtinendos summos in medicina honores, scribere in animo sit, tartarum emeticum, tam a chemicis celeberrimis, quam a primi ordinis medicis practicis nouissime praecipue tempore cultum et disquisitionibus plurimis agitatatum, et chemico respectu et practico tractare denuo suscipiam. Quod ad chemicum ejus scrutinium attinet, necessarium esse putavi, plura quae de tartari emetici praeparatione sunt dicta, colligere et horum comparatione optimas praeparandi methodos explorare. Quod autem ad ejusdem apud aegros usum, spectat, quam maxime operae pretium judicavi, pereximii hujus medicaminis vires, tam in uniuersum quam in specialibus casibus consideratas, in tabula quasi proponere, ut uno conspectu perlustrare queant. Novas quidem res proferre, scopus

pus non erat, nec novae semper sunt quae
utilitate eminent, sed in sua singula collocare lo-
ca. Si plura quoque chemicae sectioni addere vo-
luissem, temporis tamen nimis breve spatium
prohibuisset; olim vero forsitan plura hac de re
experimenta instituere, occasio dabitur. Magni
enim momenti esse credo, Antimonium illiusque
praeparata etiam cum aliis acidis e. gr. citri, sac-
chari, acetosellae, benzoës, succini, aceto-
acidisque ex regno animali tractare, quo inno-
tescat, an fortassis ex illis tartarus emeticus mitior
et gratior parari queat. Sectioni autem secundae
observationes proprias adjicere, haud facile ex-
spectabis a medico juvene. Aetati item festinatio-
ni necessariae tribuas quaeso, si alia nimis bre-
viter, alia non satis concinne a me tradita esse,
tibi videantur.

THESES.

- I. Emetica infantibus tutius praebentur quam adultis.
 - II. Cessantes menses verum graviditatis signum non praebent.
 - III. Ad praecavendum infanticidium poena mortis non sufficit; plurimum prodest remotio caussarum occasionalium.
 - IV. Nulla, nisi quae tactu percipiuntur, graviditatis signa, praecipue in primis mensibus satis certa sunt.
 - V. Solutio placentae semper fere naturae relinquenda.
 - VI. In Apoplexia non semper conducit venesectio.
 - VII. Corotrophia bene instructa, ad hominum propagationem augendam, maximi esse momenti, persuasum mihi habeo.
 - VIII. Vera ac unica phrenitidis ac paraphrenitidis causa est bilis acris in praecordiis.
 - IX. Iudicium ex pulsu saepe falsum.
 - X. Trismi et tetani vulneribus supervenientis causa rarissime in ipso vulnere est quaerenda.
 - XI. Opium cum evacuantibus scite multis in casibus combinatur.
 - XII. Contagia morborum non minus inter se differunt, quam stirpium semina.
-

THESE.

- I. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
 - II. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
 - III. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
 - IV. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
 - V. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
 - VI. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
 - VII. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
 - VIII. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
 - IX. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
 - X. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
 - XI. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
 - XII. *Thesis* in *philosophia* *metaphysica* *proposita*
-

SECTIO I. CHEMICO - PHARMACEVTICA.

§. I.

De Tartaro emetico in genere.

Antimonium vel quae chemiae ope ex illo parantur, ab antiquissimis temporibus usque ad aevum nostrum semper locum inter maxime egregia, et virtutibus gravissimis praedita, remedia mineralis regni obtinuerunt. Praeparatorum ex illo praesentium numerus, qui praesente tempore maximus iam est, et qui temporis quovis progressu augetur, dignitatem eius testatur. Inprimis emetica antimonialia iam per secula sunt celebrata. Antimonium hanc virtutem praesertim soluta forma praestat, et haec solutio aut in corpore humano ipso fieri potest, acidi auxilio, quod interdum in primis viis contentum est †, aut extra

† Minime tamen conculco primum emeticum filii est, hoc respectu dato antimonio, in ventriculus causa, qui satis patet.

tra corpus humanum. Adhibetur nempe antimonium, vomendi scopo, in praeparato, quod per laepe vino solvitur. Illi tamen vino, ob virtutem incertam, minus assentimur, quod digestionis ope in poculo, ex vitro antimonii, aut illius regulo, cum stanno parato, originem suam ducit. Magis placet autem vinum antimonii Huxhami, admodum celebratum, aqua benedicta Rulandi, syrupus emeticus ab Angelo Sala commendatus. Quam maxime vero praestiat illa solutio, et cui adhuc plurimae laudes sunt tributae, cuius Adrianus a Mynsicht *b)*, temporis sui chemicus celeberrimus, anno 1631. inventor fuit. Solvit nempe antimoniale praeparatum in acido tartari et, solutione ignis ope in formam siccam redacta, comparavit sibi sal neutrum, cui ex effectu, *Tartari emetici* nomen tribuit, quod

tet, et de quibus plura dixit Cl. Withers *a)*. Quam ob rem medicum est, acido in primis viis praesente abstinere ab antimonio, neque cum antimonio acida coniungere.

a) Bemerkungen über

die Fehler beim Gebrauch der Arznei Mittel aus dem Engl. 1776. p. 91. sq.

b) Thesaurus s. armamentarium medico-chymicum. Lubec. 1662. p.

13.

quod autem rectius forsan a Cel. Bergman c) ex compositione sua et partibus suis constitutivis *Antimonium tartarifatum*, *Tartarus stibiatus* s. *antimoniatus*, vocatum est. Invenitur hic tartarus emeticus in pharmacopoliis aut crystallorum forma aut ad pulverem siccum inspissatus. Pro diversis praeparationis methodis, quae valde inter se differunt, tartarus emeticus (sicuti ille ex vitro antimonii praeparatus) crystallos fingit vel tetraëdras, testantibus Cl. Caille d) et Cel. Macquer e), vel (ut ille ex pulvere Algerotti compositus) crystallos format octoëdras, testante Cl. Bergmano f), in quibus pyramides longiores sunt illis aluminis. Tartari emetici crystalli sine ullo fere sapore sunt, plus aut minus flavo albidae et plus minusve pellucidae, pro varia nempe praeparationis methodo, id quod experimenta, a Cel. Caille g) instituta, testantur.

c) Diff. de tartaro emetico in eius opusculis physicis et chemicis 1779 Vol. I. p. 338.

1779. T. III. p. 522.

e) Dictionnaire de Chimie edit. second. augment. T. II. p. 463.

d) Memoires de la société royale de Médecine

f) l. c. §. 10,

g) l. c. p. 523-529.

tur. In aëre libero plus minusve aquae amittunt et in calidiore fatiscunt. Tartarus emeticus inspissatus e contrario aquam ex aëre, huic admissa, attrahit, secundum Cl. Moench *h)* aliorumque observationes. Paululum tartarus emeticus rufat tincturam heliotropii, et ignis ope in in fuscam massam permutatus, magnam fumi antimonialis copiam spargens consumitur. Pars illius una ad solutionem requirit partes octoginta aquae destillatae in calore 15 graduum thermometri suecici = 59 gr. Fahr. secundum Bergmani observationem. Annotante Moenchio *i)* partes 240 aquae destillatae postulantur ad tartari emetici partem unam ita resolvendam, ut ne unquam ex solutione quid praecipitetur nec crystallifetur.

Huius remedii efficacia, quae est certissima et maximi momenti, permagna facilitas, qua infantibus, qui omnia medicamenta repudiant, exhibere possumus, et ingrati saporis defectus, ob quem facillime sine nausea capitur, prae omnibus aliis emeticis in permultis casibus.

h) Bemerkungen über einige einfache und zusammenge setzte Arzneimittel. 1781. p. 37. et 42.

i) l. c. p. 44.

casibus praerogativam illi tribuunt. Medico quidem imperito et ignaro veneni instar est cum pauca eius granula iam damnum efficere possint, medico autem perito, cognitione virtutum illius praedito, pretiosissimum est medicamentum, quod, viribus eius omnino intellectis, remedium universale fere haberi posset, si unquam eiusmodi medicamento locus esset. Quid mirum ergo, illius usum a medicis nostri aevi nostrarumque terrarum esse frequentissimum, amplissimum, omnibusque fere aliis remediis copiosiores. Quae cum ita sint, chemici primi ordinis seculi nostri, quorum laudi sit dictum, cum mortalium saluti eo prospexerunt, operam sibi dederunt maximam, varias multiplicesque praeparationis tartari emetici methodos, quas Dispensatoria memorant, quaeque effectum huius remedii egregii inconstantem et incertum efficere debuerunt, ad unam solummodo methodum reducere, et explorare studuerunt, quae esset optima quaeque efficacissimum sibi que semper effectum et virtute aequalem tartarum emeticum pararet. Hoc scopo, quantum fieri potest in hoc chemico praeparato, acquisito, optandum esset, ut in

Dispensatoriis pharmaceuticis maior et accuratior attentio in praescribenda formula praeparationis tartari emetici adhiberetur, utque in omnibus pharmacopoliis quam maxime similis et semper aequalis pararetur; tunc acquirerimus tartarum emeticum, virtute et effectu suo sibi similem, multaque damna et incommoda, medico practico occurrentia, quae saepe ex varia tartari emetici virtute proveniunt, praecaveremus. Quanti momenti sit in hoc medicamento praeparando accuratio, ex eius magna efficacitate, quam pauculis iam granis exserit, apparet. Nunquam ideo tartarum emeticum pharmacopoei in usum vocare deberent, nisi de cuius praestantia testes oculati sint et nisi illum proprio Marte paraverint, quemadmodum cl. Saunders *k)* contrarium de pharmacopoliis Edinburgensibus enarrat.

§. II.

Partes Tartari emetici constitutivae.

Constat hoc sal metallicum ex partibus sulphureo regulinis antimonii, ex acido tartar-

k) Ueber das Spiesglas. Altenburg 1775. 8. p. 70.

ri et sale alcalino fixo vegetabili, in cremore tartari occurrente, et, si solutioni et coctioni aqua communis, non destillata, adhibita sit, ex illis terris ut calcarea etc. quae in illa fuerunt. Basin huius salis, cui vis emetica est adscribenda, efficiunt partes subtilissimae reguli Antimonii, ex quodam variorum Antimonii praeparatorum extractae. Attamen ut extrahi et solvi possint, necesse est, regulum Antimonii usque ad punctum quoddam, de quo plura profert cel. Macquer *l)*, a materia sua inflammabili quodammodo liberare; Acidum enim tartari illum, observantibus cel. Bergmano *m)* et cel. Scheele *n)* nec forma metallica nec flatu perfecte deplogificato, quale est bezoardicum minerale, solvere potest. Partes Antimonii regulinae tertiam circiter partem ponderis tartari emetici, aut paululum plus constituunt. Sulphureae partes, quibus tartarus emeticus instructus est, minoris sunt momenti, neque in illa quantitate adsunt, quam Lemery *o)* putat,

A 4

di-

l) l. c. p. 461.

138.

m) l. c. §. VI. VII. VII.*o)* Cours de chimie aus*n)* Schwedische Abhandlungen T. 40. 1778. p.

dem franz. 1726. p. 64. et

167.

dicens, cremorem tartari partibus sulphureis a coemento aut hepate Antimonii scatere. Altera pars constitutiva est cremor tartari, quae primae menstruum. Utimur aut cremore aut crySTALLIS tartari aut tartaro crudo, quem pharmacopoea holmenfis antiqua cum sale alcalino fixo adhibet. Quaerendum autem est, an acidum tartari purum solummodo sufficiat et valeat praeparatum antimoniale solvere aut an alcali fixum in cremore tartari contentum et illud; quod pharmacopoea holmenfis adiicit, ad solutionem illius aliquid conferat. Ex experimentis cel. Bergmani *p)* patet quidem, acidum tartari purum paululum partium Antimonii regularum solvere valere, satis vero illa etiam necessitatem demonstrant, sal alcalinum fixum vegetabile sicuti corpus intermedium ad combinationem acidi tartari et partium regularum Antimonii addere, si perfecta huius substantiae semimetallicae solutio fieri debeat, quod etiam testatur eiusdem *q)* stibium tartarifatum. Acida vegetabilia solummodo inter Antimonii menstrua recipiuntur et hoc scopo

ma-

p) l. c. §. VI.

q) l. c. §. VII, IIX.

maxime sunt idonea; non autem mineralia, haec enim vim Antimonii emeticam minuunt, observantibus cel. Geoffroy *r*) et cl. de Laffone *s*).

§. III.

Causae inaequalis tartari emetici effectus, et quomodo sint removendae.

Causa tartari emetici, et indole et effectui semper fere adhuc varii, prima et praecipua a varia reguli proportionione derivanda est, quae in tartaro emetico occurrit. Est illa aut nimis parva aut regulus non satis cremore, tartari solutus est. Res non aliter se habere potest, et expliatione vix opus est respicienti multiplicia antimonii praeparata, haecenus in varia proportionione ad tartarum emeticum praeparandum adhibita, quam maxime inter se reguli Antimonii et inflammabilis materiae proportionione varia, qua ex causa maiore aut minore facultate praedita sint menstruo regulum

A 5

com-

r) Mater. Medie. P. II.
p. 359.

s) Memoires de la société royale, à Par. 1776.
p. 376.

committendi. Praeterea unum idemque antimonii praeparatum non semper sibi simile producit. Ecce ergo primum praecipua ratio, cur regulum tam varia copia cel. Geoffroy *t*) reductione obtinuerit, quam ex omnibus tartari emetici speciebus instituit. Deinde etiam, quod cremor tartari, proportionem acidi et alcalini salis saepe sibi impar sit, et terreis partibus interdum etiam abundet, cum tunc non tantum reguli Antimonii solvere possit ac ille, puriori et liberiori acido gaudens, multum ad dictum tartari emetici incommodum confert. Postea et aqua non destillata, si ad solutionem cremoris tartari adhibita sit, paululum ad varietatem dictam confert, haec enim pluribus terris, ut calcarea, vitrescibili etc. instructa est, quae cum tartaro emetico coniunguntur et indissolubilem fere seleniten procreant. Porro et maiori aut minori ignis gradui adhibito, et longiori breviorive coctionis continuationi, nec minus vasorum coctioni adhibitorum varietati, multum, de qua dicimus, discrim-

t) Memoires de l'acad. à Par. 1734. p. 421.
dem. royal. des scienc.

discriminis tribuendum est. Quod vasa enim varia attinet, necesse est ut ab adhibito vase ferreo, quod cl. Caille *u)* usurpare suadet, partes quasdam martiales a cremore tartari, ob affinitatem, quae illi est maior cum marte quam parte antimonii regulina, solvantur, quae tunc praecipitationem partium Antimonii regulinarum iam dissolutarum denuo efficit, quam observavit cl. Baumé *w)*. Tandem et diversitas formae trutinanda est. Est nempe tartarus emeticus aut crystallisatus aut inspissatus, quod magni est momenti discrimen. Crystallisatus nempe multo mitior est inspissato, partim ob magnae aquae copiam, quae crystallis inest et qua partes regulinae valde sunt involutae; partim etiam ob regulinarum partium dissolutarum praecipitationem, quae crystallisatione contingit et qua partes regulinae se postremis crystallisationibus indissolutae commiscent et sal squalens praebent, quale Caille *x)* obtinuit, quae autem ex parte in lixivio restant, quod non crystallisari potest. Quantam autem huius

u) l. c. p. 527.

w) in Macquer l. c. p.

464.

x) l. c.

ius reguli dispendio vis emetica tartari emetici minuatur, satis patet. Porro tartarus emeticus crystallisatus non tutus est ob minorem aut temporis progressu maiorem iacturam aquae crystallis contentae, et ob inaequalem mixtionem, quae crystallisatione occurrit. Prima enim crystallisatio salinam fere solummodo partem continet, sicuti Ostermannus monuit *z)*; acidum tartari vero hac crystallisatione debilitatum cogitur reguli Antimonii partem deferre; crystallisationes sequentes sunt maiori aut minori reguli copia impraegnatae, qua de causa observante cl. Hoepfnero *a)* altera crystallorum pars flavior et efficacior est, altera autem albidior et minus efficax. Hanc inaequalem mixtionem Neumannus *b)* animadvertens, crystallisationem repudiavit et illius loco inspissationis formam multo tutiorem introduxit. Chymici quidam sicuti cl. Spielmann *c)* Macquer *e)*

z) Diff. de tartaro emetico. Gött. 1777. p. 10. 1782. p. 54.

b) Praelect. chymic. p. 2. 1433.

a) Ueber die Bereitung des Brechweinsteins mit einer Vorrede von Wiegleb.

c) Instit. chem. argent. 1763.

e) et Moench f) tartarum emeticum post crystallisationem inspissare suadent; attamen ex iam dictis rationibus sufficienter patere, credo, inspissationem solummodo adhibere melius esse. Quod attinet ad formam tartari emetici inspissatam, et haec non tutissima nisi in vase optime clauso ille conservetur, dum ob humiditatem, quam ex aëre attrahit, pondere plus minusve mutatur. Ad meliorem ergo quantum fieri potest, sibi semper similem tartarum emeticum acquirendum, requiritur omnes memoratas causas removere, quae hanc varietatem efficiunt. Materiae nempe, huic scopo electae, eiusdem semper et optimae qualitatis esse debent, eademque proportionem perpetuo sunt sumendae; praeparationis methodus respectu formae tartari emetici eadem esse debet, inspissatio nempe est deligenda secundum plurimorum chemicorum voluntatem ut Neumanni, g) qui illam primo intulit, Cartheuseri h), ill. Gmelini, i) praeceptoris egregii, summe mihi

e) l. c. p. 464.

f) *Crells Chemisches journal* 1779. 2. th. p. 77.

g) l. c.

h) *pharmacia theoret. practica* p. 438.

hi venerandi, Hoepfneri *k*), Moenchii *l*), Hagenii *m*), Wieglebii *n*) aliorumque. Ignis ad-
 movendae gradus, quantum possibile, sibi sit si-
 milis, vasa omni solutioni resistere, qua de
 causa vitrea sunt optima, et aqua destillationis
 ope ab omni terra liberata esse debent. Ita
 ad hanc aequalitatem reducta methodo id
 praeparatum antimoniale est explorandum, quod
 partium regularum plurima copia cremorem
 tartari impraegnat, in maxime enim reguli an-
 timonii dissoluti copia, in tartaro emetico con-
 tenta, prima et vera tartari emetici praestantia
 quaerenda est. Perscrutandum est porro quan-
 tum antimonialis praeparati, pro optimo iudica-
 ti, cremor tartari solvere possit, ad necessariam
 proportionem inter praeparatum antimoniale
 et cremorem tartari accuratissime determinan-
 dam. Opus autem est, ut experiamur, quod
 praeparatum antimoniale cremorem tartari ma-
 xime impraegnet, analyfin chemicam tarta-
 ri

i) Löfseken's Materia Me-
 dica edit. von Gmelin.
 p. 88.

k) l. c.

l) Bemerkung p. 37.

m) Lehrbuch der Apo-
 thekerkunst 1786. p. 704.

n) Handbuch der Che-
 mie S. 1045.

ri emetici instituere, et ad hanc perficiendam tres nobis sunt viae, omnes quidem non accuratissimae, sufficientes tamen, ut ex illis mediocriter conclusionem trahere possimus. Via prima est illa, qua regulum ex solutione tartari emetici salis alcalini fixi ope delicimus, minus autem est tuta, quia ille non perfecte praecipitari potest observantibus cel. Wiegleb. o) et Caille p). Alia est via partes regulinas resolutas ignis ope in formam metallicam reducendi. Definite quidem et ex illa nihil est concludendum ob volatilisationem quarundam reguli partium secundum experimenta cl. Geoffroy q), minus autem repudianda est, modo aequalis ignis gradus et mitior adhibeatur et experimentum cum maiori tartari emetici copia instituatur, quam a quibusdam chemicis putatur, testantibus cl. Leonhardi r), Caille s) et novissime cl. Bindheim t). Tertia autem via, quae synthetica, quamque cl. Hoepfnerus

o) In der Vorrede zu Höpfners Abhandlung von Brechweinstein.

p) l. c. p. 526.

q) l. c.

r) Chymisches Wörterbuch 5 Th. p. 149.

s) l. c. p. 525.

t) Crelles chemische Annalen 1787. I B. p. 509.

rus *u)* sequebatur, tutissima est. Facillime vero ad intelligendum est, hanc eandem ob causam, antea dictam, infallibilem non esse. Iactura enim, quae experimentis a cel. Hoepfner institutis exstat, non solummodo crystallorum tartari aquae in ventos transgressae, aërisque secessui adscribenda est, sed etiam hic coctione partes quaedam forsitan phlogisti avolaverunt. Optimum erit omnes has vias simul adhibere, ad excomparatione phaenomenorum omnium, quae occurrunt, conclusionem tutiorem trahendam.

§. IV.

Variae praeparandi tartarum emeticum methodi,

Sine dubio ille tartarus emeticus est optimus et efficacissimus, in quo sicuti in sale neutro, cremor tartari perfecte partibus Antimonii regulinis est saturatus, ideoque perscrutandum est, qua methodo hoc perfectae saturationis punctum acquiratur; definitam enim modo reguli Antimonii copiam cremor tartari solvere potest, secundum Cl. Macquer *w)*.

Cre-

u) l. c.

w) l. c.

Cremori tartari autem, ut sit facultas partes regulinas solvendi, quam maxime necessarium est, ut Antimonii praeparatum, huic scopo destinatum, a materia sua inflammabili ad gradum debitum liberetur, dum, ut supra iam memoratum, nec statu metallico, phlogisto omni instructo, nec calcis perfectae forma solvi potest. Ut definiatur ergo, cui antimoniali praeparato optimus sit dephlogisticationis gradus, prodesse puto, omnia, tartari emetici confectioni adhibita praeparata antimonialia ponderare et diiudicare.

Antimonium crudum minime huic operationi aptum esse, sulphuris causa, quo pars regulina maxima copia est obseffa, facillime intelligitur. Interea cl. Geoffroy x) experimentum institutum id satis probat. Cremoris tartari enim partes duas cum una Antimonii crudi coquens, cryсталlos accepit, quae perpauca modo grana reguli Antimonii reductione

x. Memoir. de l' acad. 1734, p. 421, dem. des scienc. à Par.

tione prae buerunt. Praeterea ex hac mixtione impossibile est tartarum emeticum purum adipisci; creatur enim et tartarus vitriolatus ex sulphuris Antimonii acido et sale alcalino fixo cremoris tartari.

Regulus Antimonii, licet vim emeticam contineat, non multo magis hoc scopo idoneus est, dum hoc in statu, integre inflammabili materia instructo, liquoribus acidis vim suam emeticam non communicare potest, secundum experimenta Bergmani *z*), et Macqueri *a*), etiamsi per sex nychthemera cum vino rhenano in digestionem caloris medi teneatur. Interdum modo hanc vim exserit, si pluries cum sale alcalino fixo est fusus, aceto lotus vinoque digestus, notante Bergmano. Quid vero ex experimentis a cl. Caille *b*) institutis concludere possimus, qui ex regulo antimonii et cremore tartari adeptum se esse ait tartarum emeticum, eandem reguli quantitatem reductione et praecipitatione porrigentem, ac ille eadem proportionem praeparatus ex pulvere

Alge-

z) l. c.

b) l. c.

a) l. c.

algerotti et vitro Antimonii, sufficienter docent eius experimenta quam maxime ambigua.

Simili ratione Antimonium sub calcis forma et perfecte ab inflammabili materia liberatum vix praeparationi tartari emetici est idoneum, quales calces antimoniales sunt *Antimonium diaphoreticum*, ex quo Bergmanus c) pauculas modo cryсталlos emeticas impetravit, *Materia perlata* et *Bezoardicum minerale*, quae secundum observationes Bergmani et cl. de Lasse d,) cremor tartari minime aggreditur.

Calx Antimonii grysea, quam pro vitro Antimonii parando adhibere solemus, secundum varium quidem calcinationis gradum admodum diverse est dephlogisticata, multo aptior tamen praeparationi calcibus illis novissime dictis, praecipue si calcinatio ad gradum mediocrem sit facta. In experimento enim Höpfneri tartarum emeticum melioris notae obtulit, quam ille ex croco metallorum, unciae enim cremoris tartari duae ab uncia calcis

c) l. c. §. VIII.

royale de scienc. 1768.

d) Memoir. de l'acad. p. 520.

cis antimonii una post coctionem per decem horas continuatam, drachmas modo duas indissolutas reliquerunt.

Flores Antimonii, sublimatione Antimonii procreati, magis aut minus flavo rubri, meliorem iam tartarum emeticum praebent, qua ex causa pharmacopoea Bateana ad tartari emetici praeparationem eos recepit. Cum vero nimia inflammabilis materiae copia sint instructi, ex illis ob solutionem eorum difficiliorem tartarum emeticum, non sufficienter regulo saturatum accipimus, qua propter Zwelferus e), quia illorum solutioni magna cremoris tartari copia est necessaria, ad remedium sibi comparandum tartaro emetico simile, coxit partem florum Antimonii unam partesque sex cremoris tartari in sufficiente aquae quantitate et, filtratione facta, inspissavit.

Flores argentini, ex regulo Antimonii sublimatione geniti, in aëre primum flores formantes, subalbidi, qui ab illis novissime dictis differunt quatenus magis sunt dephlogisticati

e) Dispensatorium novum locupletatum in animad. Norimb, 1693. p. 573.

sticati et de quibus cel. Macquer *f*) plura dixit, ad meliora Antimonii praeparata pertinent, et pro tartari emetici praeparatione utiliores illis adhuc dictis essent, nisi eorum confectio difficilior multisque ambagibus complicata esset. Attamen tartarus emeticus ex illis praeparatus nimis parum partium regularum continet, Bergmano enim observante hic, ex partibus duobus florum dictorum et una cremoris tartari parte coctione et crySTALLIFICATIONE paratus, quinta modo reguli parte consistit.

Hepar Antimonii, ex quo Lemery *g*) tartarum emeticum paravit (uncias nempe duas cum cremoris tartari unciis octo et sufficiente aquae quantitate coquens et facta filtratione in crySTALLORUM formam redigens), quodque etiam Parisienses cum vitro antimonii coniungunt videtur forsan primo quidem intuitu aptius ad tartarum emeticum parandum, dum maiore nitri copia, qua paratur, mediocriter ab inflammabili materia sua liberatum sit, et magis quidem saepe quam vitrum Antimonii. At-

B 3

tamen,

f) l. c. T. I. p. 509
T. II. p. 328.

g) l. c. T. II. p. 64.

tamen, etiamsi semper ex proportione nitri et Antimonii sibi aequali paretur, valde a circumstantiis dependet, quantum substantiae regulinae destruat. Materiae enim inflammabilis plus expellitur, si massa in crucibulo excalescente pedetentim detonetur, tunc etiam hepar est flavius, aliter autem res se habet si mixtionis detonatio in mortario frigido semel et simul fiat, hic enim multo minus materiae inflammabilis antimonium amittit et hepar procreatum magis est rubrum. Etiamsi crucibulo semper pararetur non ignis gradus semper idem adhibetur; Antimonii nitrique mixtio etiamque non semper sibi est similis. Porro et tartarus emeticus ex illo confectus salibus quibusdam adventitiis, quae in hepatis praeparatione oriuntur, inquinatur et debilitatur. Etenim cum non elixivetur hepar antimonii, acidum cremoris tartari ingreditur sal alcalinum fixum, detonatione in hepate ex nitro ortum, et tartarum tartarifatum format; acidum sulphuris vero etiam se coniungens cum sale alcalino nitri, fingit tartarum vitriolatum, quibus de salibus plura notavit cel. Moench, *h)* Omni
ideo

h) In Crelle's Chemischen Journal 1779. 2 Th. p. 73

ideo iure cl. Wiegleb *i)* hepar Antimonii, ad tartarum emeticum praeparandum, maxime inconcinnum putat, et Macquer *k)* probat, illud vitro Antimonii aliisque admodum posthabendum esse.

Crocus metallorum, qui est hepar Antimonii partibus salinis privatum, ut satis inter omnes constat, inter omnia haecenus commemorata praeparata antimonialia, scopo nostro aptissimus, qua ex causa ad nostrum usque tempus in plurimis Dispensatoriis ad tartari emetici confectionem praescribitur. Mynsichtus, remedium nostri inventor, primo illud ex croco metallorum condidit; partes nempe croci metallorum absinthiaci et acidi tartari subtilissime pulverisati anaticas cum aqua destillata per quatuor dies digerebat, decantabat et in cristallos redigebat. Illius methodum cum variationibus quibusdam secutae sunt Pharmacopoea Leodinenfis, Lugdunensis, Hassiensis, Augustina renovata, Ultraiectina nova, Austriaco provincialis *l)*, Manuale pharmaceu-

B 4

ticum

i) Handbuch §. 1045.

k) l. e.

l) Edit. 4ta aucta, Viennae. 1780.

ticum *m*), Dispensatorium pharmaceuticum Brunsvicense, quae partes anaticas recipiunt et inspissant: pharmacopoea Edinburgensis *n*), Dispensatorium regium Brandenburgicum et cel. Spielmann, (cristallos inspissans), quae idem volunt cum illa modo differentia, ut etiam promiscue croco metallorum vitrum Antimonii substituere praescribant, attamen tartarus emeticus ex croco metallorum flavius esse debet; porro pharmacopoea Londinensis et Klein *o*), partes anaticas cristallorumque formam commendantes. Pharmacopoea Suecica *p*) tres croci metallorum partes duasque cremoris tartari recipere iubet et inspissationem commendat. Pharmacopoea Wurtembergica novissima promiscue partes anaticas croci metallorum et cremoris tartari, aut partem vitri antimonii unam duasque cremoris tartari sumere constituit. Omnes aquam communem ut cremoris tartari menstruum seligunt. Aliae pharmacopoeae ante coctionem digerunt, aliae so-

m) In usum minorum urbium Basiliae. 1779.

n) Edit. Baldingeri altera 1784.

o) Selectus medicaminum Frc. et Lips. 1765.

p) Edit. altera. Holmiae 1779.

solummodo coctionem adhibent, coctiones vero durationem quam maxime diverse disponunt. Etiamque cl. Wiegleb *q)* huic praeparationis tartari emetici methodo assentitur et dicit, ex vitri antimonii aut croci metallorum parte una et cremoris tartari duabus coctione, cum sufficiente aquae quantitate facta et per viginti quatuor horas continuata, [tartarum emeticum inspissatum semper se accepisse virtute optimum; sicuti et cl. Bindheim *r)* in experimentis suis institutis ex tartaro emetico, e partibus croci metallorum et cremoris tartari anaticis parato, per reductionem tantum reguli obtinuit ac ex illo, e pulvere Algerotti et vitro Antimonii confecto. Crocum metallorum facilius esse combinandum cum cremore tartari quam Vitrum Antimonii, quia magis a materia inflammabili destitutus esset, ait cl. Hagen *s)*. Attamen primum omnes conditiones, hepatis usum prohibentes supraque iam memoratae, et huc occurrunt, dum, pro hepatis varietate et crocum metallorum differre, necesse est. Deinde edulcoratio, aqua facta,

B 5

non

q) l. c.*r)* l. c. p. 509.*s)* l. c. p. 705.

non semper est eadem, ideoque saepe tartari vitriolati, in hepatis praeparatione generati, aliquid remanet, qui postea cum tartaro emetico coniungitur. Postea, etiamsi crocus sit optime edulcoratus, sulphuris acidum, nihilo secius in croco metallorum resians, secundum observationes Moenchii *t*) cum sale alcalino cremoris tartari tartarum vitriolatum producit, qui, tartarum emeticum ingressus, eum debilitat. Porro et Höpfnerus ex croco metallorum tartarum emeticum, haud tantum reguli quam ille ex pulvere Algerotti et vitro Antimonii continentem, ideoque minime regulo, quantum optamus, saturatum, confecit. His omnibus rite perpensis, crocus metallorum haud multo magis ad conficiendum tartarum emeticum, commendandus est, quam Antimonii hepar. Haec multo magis probare possum respectu flavarum foliatarum crystallorum, quas crocus metallorum offert, et tartari emetici inspissati, sal squalens offerentis (quod testatur pharmacopoea Edinburgensis et ipse saepe vidi) et ex aëre humiditatem valde attrahentis. Hic flavus enim crystallorum color,

et

t) Crel's chemische Annalen, 1779. 2 Th. p. 73.

et inspissati tartari emetici squalor, partim regulum indissolutum, partim alias impuritates, tartarum emeticum minus tutum efficientes prodit.

§. V.

Varia praeparationis tartari emetici methodi ex Vitro Antimonii et quae sit optima.

Vitrum Antimonii est calx antimonialis, plus minusve inflammabili suo privata et ignis ope in vitrum fusa. Recentioribus primum temporibus intelleximus illud inter omnia adhuc tractata Antimonii praeparata maxime ad tartarum emeticum conficiendum antecellere. Per plures tamen iam annos huic scopo adhibitum est. Et enim Zwelfer *u)* vitrum Antimonii cum nitro fufum, cui postea sal alcalinum addidit, adhibuit. Etiamque Lemery *w)* tartarum emeticum ex vitro Antimonii paravit, credens tamen, hep-
par Antimonii validiorem dare tartarum emeticum quam vitrum Antimonii, quia hoc (quamquam causam perversam accusat) nimis a sulphure suo sit liberatum, postea hepate usus est.

[Zwel-

u) Appendix in animadvers. ad pharmac. Au-

gust. 1693. p. 109.

w) l. c. *Tb.* II. p. 170

Zwelfferum sequebantur pharmacopoea Holmenfis antiqua et Ratisbonenfis, pharmacia rationalis eruditorum x), quae noviffime dicta vitri Antimonii partem unam cum cremoris tartari partibus duodecim in fufficiente aquae quantitate coquere et in cryftallos redigere curat, Dispensatorium Fuldenfe z); eandem noviffime narratam proportionem observans, infpiffationem autem adhibet. Promifcuae cum croco metallorum, ut fupra iam memoratum, commendant pharmacopoea Edinburgenfis, tres vitri Antimonii partes duasque cremoris tartari et cryftallifationem praefcribens, pharmacopoea Wurtembergica noviffima, cuius proportio iuffa iam dicta eft, et pharmacopoea Boruffor-brandenburgica. Et vitro Antimonii quoque fua funt commoda. Cum enim regulus aut Antimonium crudum ignis auxilio, dum calcinatur, pro re nata et diverfa materia plus minusve inflammabilis materiei amittat, exinde elucet vitrum Antimonii ex diverfa Antimonii calce paratum, maxime effe diverfum, tartarumque emeticum admodum diffimilem producere. Etenim fi nimium

par.

x) Denuo correctâ et
aucta. Caff. 1782.

z) Edit. A. F. A:
Schlereth, Fuldae. 1787.

parce antimonium sit calcinatum, tum observantibus Baumé *a)* et Bergman *b)* hepatis antimonii magis est simile, contrarium autem contingit, si immodice sit calcinatum, tum enim vix in vitri formam redigi potest. Ex his satis patet calcinationis punctum admodum esse indefinitum; sunt ideo vitra pro varia calcinatione plus aut minus colorata, plus minusve pellucida, magis aut minus fusibilia, et pro hac varietate, maiorem aut minorem dephlogisticationis gradum testante, vis emetica plus minusve est varia et incerta. Idcirco, ad vitrum Antimonii usque ad punctum quoddam definitum ab inflammabili materia liberandum; cl. Lunel *c)* acidum vitrioli adhibendum suavit. Recipit nempe uncias duodecim vitri antimonii subtilissime pulverisati et sedecim acidi vitrioli uncias, mixtas in retortam cucurbita instructam transfert et ex hac, igni aperto in furno reverberatorio exposita retorta, primum gradu caloris [minori sulphur, maiori autem postea et acidum vitrioli, expellit. Resi-

a) In Macquer. l. c.
p. 461.
b) l. c.

c) Journal de Médecine, chirurgie &c. T. LIX. p. 263.

fiduum lotionem ab acido suo liberat, cum eodem cremoris tartari pondere commiscet et coctione sufficiente lixivium in crystallos permutat. Hic processus illi tartarum emeticum dedit, cuius quaevis uncia per praecipitationem drachmam pulveris albidum unam et grana quindecim praebuit. Vix interim opus est, significare, quod acidum vitrioli parum modo ad dephlogisticationem valeat, attamen multum abest, etiam si aliquid conferret, ut hac operatione gradum dephlogisticationis vitri antimonii certam reddere possimus. Praeterea illum calcinationis gradum ignoramus, qui vitrum, emeseos virtute maxime praeditum, exhibet, ideoque quantitatem, perfectae cremoris tartari saturationi necessariam, minime determinare possumus, ut iure ait Baumé. Cum vero sit dephlogisticatio incerta, praestat tamen, modo calcinatio mediocriter sit facta, Vitrum antimonii omnibus recensitis Antimonii praeparatis. In hoc enim, sicuti Moenchius *d)* rite dicit, acidum tartari solummodo in partes regulinas effectus suos exserit. Videtur, ex sententia cel. Macquer *e)* vitrum Antimonii maiore emeseos virtute gau-

d) *Crests chem. Journal* 1779. 2 Th. p. 76. *e)* l. c.

gaudere et in acidis solubilius esse omnibus
 praeparatis antimonialibus expositis. Evidentior
 autem illius praestantia prae aliis patebit perpenden-
 tis Bergmani *f)* et praecipue Hoepfneri *g)* expe-
 rimenta. Ille enim vitri antimonii partem unam in
 duabus cremoris tartari partibus cum libris aquae
 tribus ex integro fere post coctionem per decem
 horas continuatam resolvit, factaque filtratione
 et inspissatione obtinuit uncias duas granaque
 quadraginta tartari emetici, et scrupulos vitri an-
 timonii superstitis modo duos, qui continuata
 coctione certissime soluti fuissent. Sufficiens
 ergo ex Hoepfneri experimento elucet, quod nul-
 lum Antimonii praeparatorum memoratorum
 cremorem tartari tam valde partibus regulinis
 impraegnare possit ac vitrum. Quare illi-
 us praestantia satis est probata. Illi quidem tar-
 taro emetico, ex pulvere Algerotti praeparato,
 aliqua ratione, infra dicenda, postponendus est
 huius conditionis tartarus emeticus. Quia tamen
 in pharmacopoeis multis pulveris Algerotti con-
 fectio nimis est laboriosa, neque magno lucro
 coniuncta, Vitrum Antimonii autem per longum
 iam

f) l. c.

g) l. c.

iam temporis spatium in officinis paratum pro-
 stat, minoris constat; neque facile adulteratur,
 celeberrimi chemici et plurimi recentiorum
 hanc methodum ut utilissimam maximeque phar-
 macopoliis idoneam iure commendaverunt.
 Hanc ob causam studuerunt illud quantum possi-
 bile concentratum in cremore tartari solvere,
 talique ratione tartari emetici forma producere.
 Exinde methodi plures sunt ortae, quarum ali-
 quae minus sunt commendandae. Zwelferi
 methodus ob vitiosam solutionem minime proba-
 ri meretur; neque magis illa quam quidam alius
 h) publice suavit, qui nempe unam vitri Anti-
 monii partem et cremoris tartari duas cum aquae
 ebullientis quantitate ad consistentiam mellis us-
 que terendo per duas usque ad quatuor horas
 commiscet, tunc caloris lenioris digestionem per
 duodecim horas conservat et massam, in qua,
 ut ait, vitrum perfecte iam est solutum, in qua-
 tuor aquae ferventis partibus solvit, hancque so-
 lutionem, ab impuritatibus filtratione purificatam
 in vase vitreo inspissat. Minime opus est huius
 methodi vitia recensere, sufficienter enim iam
 el.

b) *Crells chemische An-* p. 230.
alen 1784. I B. 3 St.

cl. Heyer *i)* illa enarravit, qui ab uncia semis vitri Antimonii, drachmas duas granaque viginti indissoluta, dicto modo tractata, remanere vidit. Idem et cl. Weddercopi *k)* observavit. Etenim cum acidum tartari dissoluta solum forma in vitrum Antimonii vim exsere re possit, perpauca autem aquae quantitas praescripta parum modo acidi tartari solvat, ex re ipsa fluit, et hanc methodum minime esse adhibendam. Cl. Rouelle *l)*, cuius sententiam et Caille *m)* secutus est, partes Antimonii et cremoris tartari anaticas commendat. Attamen methodus haec non est imitanda, tum ob minorem cremoris tartari copiam, tum ob brevissimam coctionem, aquam nimis paucam, sicuti etiam ob crystallorum formam. Et Demachy *n)* tartarum emeticum ex vitro Antimonii conficit et crystallorum formam antepo nit. Lixivio remanenti denuo addit cremorem tartari, facile qui solvitur easdemque crystallos

i) Crelle's Chemische Annalen 1784. B. 2. St. 8. p. 343.

p. 177.

l) Cours de chimie.

m) l. c.

k) Crelle's chemische Annalen 1785. B. 2. St. 10.

n) Nova acta academ. n. c. Vol. 10. p. 190.

los exhibet; minime vero illius consilio est utendum, tunc quidem obtinemus adhuc sal crystallisatum, quod autem nihilominus solummodo tartarus emeticus est, sed etiam cremor tartari haud mutatus. Dosis nimis magna, quae ab hoc tartaro emetico dari necesse est, indicat iam nimiam cremoris tartari copiam. Praeterea praescriptionis formula non satis est accurata, cum cremoris tartari addendi quantitatem non definiat. Pharmacopoea Edinburgensis praescribit tres vitri Antimonii partes duasque cremoris tartari; huius tamen quantitas nimis est exigua ad vitrum solvendum; acidum tartari nonnisi ad punctum quoddam tentatum partibus regulinis impraegnari potest ideoque nimia copia vitri inutilis restat. Praeterea coctionis continuatio commendata ad saturationis punctum non sufficit ideoque partium regularum dissolutarum quantitas incerta est; etiamque crystallorum formae praescriptae causa minus est comprobanda haec formula. Idem valet de illa, quam Saunders o), ex partibus vitri

o) Observations de p. 80.
Antimonio, Lond. 1773.

tri Antimonii duabus unaque cremoris tartari, commendat. Multo minus illa, quam Pharmacia rationalis iubet, est commendanda, ob nimiam cremoris tartari copiam. Ex eadem causa non suaderem cel. Bindheimii *p)* methodum, qui in unciis cremoris tartari quatuor unam modo vitri Antimonii solvit. Prae omnibus vero aliis Hoepfneri proportioni enarratae illiusque praeparationis methodo praestantia quam maxima est tribuenda, quam ob rem illam etiam primi ordinis chemici secuti sunt, quales sunt cel. Gmelin *q)*, cl. Heyer *r)*, cl. Weddercop *s)*, omnes vero cum ea differentia, ut plus aquae sensim affundant, non autem fluidum, quod ab initio coctionis adhibitum est, decantant, tunc enim non satis cremoris tartari restat ad reliquum vitrum resolvendum, sed quadam parte fluidi decocta, denuo aquam addunt. Assentiuntur porro huic proportioni cl. Moench *t)* et cel. Wieg-
leb

p) l. c.

q) in Löfbeck l. c.

r) l. c.

s) l. c.

t) Crelles chemisch Journal l. c.

leb *u*), qui tam diu illud coquere suadet, donec omne sit solutum, etiamsi per viginti quatuor horas coctionem continuare necesse esset. Minime enim metuendum est, solutionem ob hanc coctionem perlongam decomponi, hoc enim solummodo tunc occurrit, si secundum *cl. Caille w*) vasa ferrea aut alia minus idonea ad coctionem recipiuntur, cum in vasis ferreis mars tartarisatus observante Baumé generetur, qui mars efficit, ut regulus Antimonii iam dissolutus denuo ex tartari acido praecipitetur. In terreis igitur probe vitreatis, aut optime in vitreis vasis coqui potest quantum necesse est, sine decompositione metuenda. Tandem et *cel. Goettling x*) huic methodo assentitur. Optima ergo formula ad comparandum tartarum emeticum, semper sibi similem, et in pharmacopoliis cum perpaucis modo sive nullis difficultatibus conficiendum, haec circiter esset, ad normam constituenda:

Rx Vitri Antimonii subtilissime pulverisati ℥j
Cre-

u) l. c.

w) l. c.

x) *Crells neueste Entde-*

ckung. 1783. Tb. II. p.
230

Cremoris tartari ℥ij

Aquae destillatae ℥ij

coquantur in vase vitreo lenis ignis ope, af-
fundatur durante coctione sensim aqua destillata;
coctio tam diu continuetur, donec vitrum omne
sit solutum, etiamsi viginti quatuor horas con-
tinuanda esset. Mixtio cum spatula lignea
saepius subagitetur et solutione perfecta lixi-
vium filtretur et leni igne ad pulverem sic-
cum inspissetur, qui subtilissime tritus in vase
optime clauso, cum embolo nempe vitreo in-
structo, conservetur. Huius conditionis tarta-
ri emetici tutissime adultis grana duo-quatuor, in-
fantibus sex vel decem annos natis granum unum,
duorum aut trium annorum infantibus dimidiam
aut quartam grani partem; tenellis aut neona-
tis octavam grani partem vomendi scopo dare
possimus; quantum nempe causae infra me-
morandae, dosin accuratissime definire per-
mittant.

§. VI.

Tartari emetici praeparatio ex pulvere Algerotti.

Inter omnia praeparata antimonialia *Pulvis Algerotti*, a cl. Macquer sic dictus, tartari emetici praeparationi est tutissimus. Hoc nomen illi tribuit ab eius inventore, Vittorio Algerotto, desumptum, qui olim celebris erat medicus Veronensis, quique hunc pulveris Angelici cognomine in medium produxit. Paracelsus illum Mercurium vitae appellavit. Originem suam ducit ex butyro Antimonii, quod ex mercurio sublimato corrosivo et Antimonii regulo destillationis ope conficitur, dum nempe ex sententiis cel. Bergmani *z*), cl. Scheele *a*), cl. Macquer *b*) aliorumque calx mercurii materiam inflammabilem regulo aufert, acidum salis amittit, quod tunc regulo Antimonii se coniungit et butyri forma transgreditur. Hoc butyrum, ex salis communis acido et regulo antimonii ad dimidium calcinato consistens, si aqua communi misceatur et diluatur, tunc regulum

z) l. c. §. IV.*lungen* T. 40. 1778. p. 136.*b*) Journal de Medecine*a*) *Schwedische Abhand-* T. IX. p. 271.

gulum dissolutum pulveris albidum forma ad vasis fundum dimittit, quem aquae ferventis auxilio abluimus, ut ille a salis acido, ei inhaerenti, liberetur. Perfecte autem haec edulcoratio perficitur, si ad consilium cl. de Laffone c) acidum salis cum sale alcalino fixo saturetur et tunc edulcoretur, quo illum solubilitatis gradum acquirat, ut solutioni pulveris modo opus sit pars anatica cremoris tartari. Hic pulvis Algerotti, descripto modo paratus, est quidem optimus, ut et Moench d) jure sustinet; attamen cum nimis sit pretiosus, hunc et comparare quaerimus ex butyri antimonii speciebus quibusdam aliis, quae sunt minoris pretii, ad quas comparandas cel. Gmelin e) et Wiegleb f) praescriptiones dederunt; qui nempe has ex Antimonii, salis communis et olei vitrioli mixtione conficere suadent. Et ex illa butyri Antimonii specie hunc pulverem producere possumus, cuius praeparationis inventor

C 4

est

c) Memoires de l'acad. royale des scienc. 1768. p. 529. sq.

e) III. Baldingers Magazin für Aerzte. B. 7.

f) l. c. §. 1011.

d) Bemerkungen p. 37.

est cel. Scheele g), quod nempe ex Antimonii hepate admodum dephlogistificato hac circiter ratione paratur: Recipiatur nempe Antimonii crudi libra una, et nitri libra una et semis, misceantur, siccentur et in mortario detonentur. De quo Antimonii hepate in pulverem redacto, libra una cucurbitae immittatur, cui addentur librae aquae tres acidi vitrioli unciae quindecim, eademque salis communis quantitas; cucurbita, arenae balneo imposita, in caloris lenis digestionem per duodecim horas saepius agitata servetur, refrigerata solutio per linteum coletur; residuo tertia menstruorum pars denuo affundatur eodemque modo tractetur. Fluidum obtentum, cum aqua fervente commixtum Algerotti pulverem dimittit, qui enarrato iam modo ab acido suo liberetur et siccetur. Pulveri Algerotti, quocumque modo comparato, vim emeticam esse, in dubium nemo vocabit, cum inflammabilis materiae quantitatem, emesi necessariam contineat. Haec vis emetica praecipue semper eadem est in pulvere ex butyro Antimonii, cum Mercurio

g) l. c.

curio sublimato corrosivo confecto; acidum enim salis mercurii sublimati corrosivi, regulum aggrediens, aequali semper quantitate eademque concentratione gaudet, qua ex causa calcem Antimonii praecipitatam aequali perpetue dephlogisticationis gradu gaudere, opus est, ideoque semper praeparata, et qualitate partium, proportionem et effectum quam maxime similia offert. Et aliae butyri Antimonii species, commemorato modo confectae, pulverem Algerotti sibi semper satis similem praebent, si modo nunquam non eodem modo parentur. Cel. Macquer *h)*, hac de praestantia huius pulveris prae omnibus aliis praeparatis antimonialibus persuasus, illum primus tartari emetici confectioni, partes cremoris tartari et pulveris Algerottianaticas recipiens, elegit, quae cremoris quantitas pulverem Algerotti perfecte iam solvit. Cl. de Laffone *i)* hanc methodum secutus est et alii *k)*. Cl. Bergman, cuius experimenta sufficienter hunc pulverem ut huic usui optimum designant, illam illustravit, et

C 5

emen-

b) l. c.

des sc. a Par 1768. p. 530.

h) Allgemeine Begriffe*i)* Memoires de l'acad. der Chemie 3 th. p. 61.

emendavit, qui, animadvertens, cremoris tartari, quam maxime hoc pulvere saturati, partem aliquam in gelatinam transire, hocque remedium, maiori cremoris tartari copiae involutum, accuratius ponderari posse, uncias duas drachmasque duas huius pulveris cum cremoris tartari unciis quinque coxit per horae dimidium, factaque filtratione in crystallos redegit. Cuius vestigiis institit Pharmacopoea Rossica *l)*, cum ea modo differentia, ut lixivium inspissare iubeat, quae forma multo melior et tutior iudicanda. Haec methodus cum crystallisatione tum inspissatione clmo Caille *m)* tartarum emeticum obtulit omnium tutissimum, purissimum et albissimum, qua ex causa omnibus aliis anteponendum esse, ait, nisi praeparatio nimis laboriosa pretiosaque esset. Cel. Crell *n)* hanc methodum omnibus aliis praefert. Bergmanus pondere tartari emetici tantum modo obtinuit, quantum cremoris tartari adhibuit. Lucramur tamen consueto modo plus, experimentum enim cl. Bindheim *o)* de drach-

l) Petropoli. 1782.

m) l. c.

n) ejus *chemische Jour-*

nal 4 *th.* 1780. p. 184.

in der note.

o) l. c.

drachmis novem pulveris Algerotti unciisque duabus et semis cremoris tartari factum, exhibuit uncias duas drachmasque sex tartari emetici; et illud cl. Hoepfneri, de pulveris Algerotti uncia una duasque cremoris tartari institutum, obtulit fere uncias duas semisque; grana sex solummodo pulveris Algerotti indissoluta restiterunt. Ut vero tartarum emeticum, hac methodo productum, illi ex vitro Antimonii, effectum quod attinet, quantum fieri potest, aequalem paremus, optimum erit, proportionem, quam cel. Hoepfner constituit, sequi; nam si eius experimentum novissime dictum cum illo ex vitro Antimonii (respice huius diss. §. V.) instituto, rite comparemus, partium regularum; quibus impraegnati sunt, quantitatem ambarum tartari emetici specierum aequalem intelligemus. Praeparationis formula haec circiter est.

Rx Pulv. Algerotti opt. loti et siccati ℥j

Cremoris tartari ℥ji

Aquae destillatae ℥ji

coquantur leni igne usque ad solutionem sensim affundendo aquam destillatam. Solutio
filtrata

filtrata inspissetur ad pulverem siccum, quem subtilissime tritum servamus in vase probe clauso. Dosis eadem est illius ex vitro Antimonii.

§. VII.

Aliae quaedam tartari emetici species.

Tartarus tartarizatus antimonizatus Bergmani.

Hoc praeparatum pharmaceuticum, quod et stibium tartaro tartarizatum vocat, haud contemnendum est. Ex Bergmani p) experimentis satis patet, tartarum tartarizatum ut sal neutrum, ex cremore tartari, cum sale alcalino fixo vegetabili saturatum, consistens, facultatem possidere partes regulinas Antimonii solvendi. Cum hic tartarus emeticus effectum nulli alii cedat, cum ob plures partes salinas, quibus regulus est involutus, debilior, ideoque error parvus, si quis in dosi accadat, minoris periculi sit, quam illud, quod tartarus emeticus fortior efficit, maiorem assensum meretur, quam hactenus medici illi tribuerunt. Sequenti eum ratione confecit: uncias nempe decem tartari tartarizati et tres

pul-

p) l. c. §. VII. et IX.

pulveris Algerotti in quarta canthari aquae parte coxit per semihoram in vase vitreo, lixivium colatum usque ad pelliculam evaporatum ad crystallisandum reposuit; crystallos in charta bibula madida siccavit. Hae ipsae dimidiam ponderis tartari tartarifati adhibiti partem praebent; sunt consueto modo octoëdrae, raro tetraedrae, magis albae, quorum quintam circiter partem regulus Antimonii constituit, quorumque grana quinque et semis ab uncia semis aquae destillatae perfecte solvuntur. Melius esse, et huius salis crystallisationi inspissationem substituere, longioremque coctionem adhibere, vix commemorare opus est.

Tartarus emeticus solubilis

Admodum ingratum et in praxi medica haud parum observandum est, tartarum emeticum in potibus emeticis e solutione denuo persaepe praecipitari vitrique parietibus adhaerere. Hoc phaenomenon producit effectum valde incertum et periculosum. Cl. Rousseau q) hac ex causa quendam mortuum esse observavit, quia

q) Crelles neueste Entdeckungen 1783. 10 Th. p. 136.

quia in potus emetici fortioris, partitis dosibus adhibendi, ultimis dosibus omnem tartari emetici quantitatem, ad fundum vasis praecipitatam, semel simulque acceperat. Semper ideo maxime dispicias, ut est potus emeticus, ante praebitionem, optime agitetur. Praecipue autem decomponitur tartarus emeticus in solutionibus illis, quae cum aqua, terras ut calcaream &c. vehente, sunt factae; haec enim se coniungunt cum acido cremoris tartari, quod tunc partes regulinas dissolutas denuo dimittit. Idcirco suadente Moenchio *r)* solummodo tartarum emeticum in aqua destillata solvere debemus. Quae vero etiamsi observentur, tamen interdum tartarus emeticus decomponitur et vitro adhaeret; quamobrem cel. Macquer *s)* iussit, ad hanc praecipitationem evitandam, cremoris tartari drachmam semis aut unam tartari emetici solutioni addi. Attamen multo praestantior in praecavenda hac decompositione methodus est illa clmi de Lassone *t)*, quae tartarum emeticum, quantum fieri potest, solubilem repraesentat, ideoque tuti-

r) *Bemerkungen* l. c.

s) l. c. p. 467.

t) *Memoires de la So-*

cieté royale de Médecine
vol. I. 1776. p. 374.

tutiores praebet. Partes nempe tartari emetici et salis Ammoniaci depurati anaticas adhibere iubet, de quibus partem unam in duabus aut tribus aquae destillatae solvit et filtratam solutionem, sufficiente evaporatione facta, in crystallos redigi curat. Omni virtute emetica hic tartarus emeticus instructus est, sed ob sal ammoniacum, quod additum est, pondus duplex adhibere, necessarium est. Alium tartarum emeticum dissolubilem, ad quem perficiendum spiritu urinae usus est, descripsit Lemery *u*).

Tartarus emeticus siccus,

Constat ex partibus anaticis Tartari emetici et Vitrioli romani optime mixtis. Dr. Maryatt *w*) hanc mixtionem medicamento emetici loco commendavit, quod iam in quinque granorum dosi sufficientem emesin efficeret, quae minime fluido quodam assumpto augeri debeat, qua de causa illud vocat siccum. Facillime hoc effectus

u) l. c. *th.* 2. p. 167. cure of obstinate dysenteries. London. 1784.
w) in Houlstons observations on poisons and on the use of mercury in the 8tvo. p. 59.

effectus suos prodere magisque bilem evacuare neque ventriculum debilitare, potest Effectu peracto, spiritus frumenti paululum bibendum suadet ad tollendum nifum ad vomitum.

Liquor Tartari emetici.

Omnis tartarus emeticus, et crySTALLIFATUS et inspissatus, cum citius aut serius pondus permutet, tartarum emeticum liquidum, huic permutationi non subiectum, in pharmacopoliis asservare, magni momenti est. Huic solutioni opus est aqua perfecte destillatione a terris liberata uti. Cel. Gmelin x) granum tartari emetici unum in unciiis aquae destillatae duabus resolutum, conservare suadet. cel. Moench, z), aquae destillatae unciam dimidiam granum tartari emetici unum per anni tempus perfecte dissolutum retinere, observavit.

S E C T I O II.

TARTARI EMETICI VIRES.

§. VIII.

De viribus in genere.

Tartaro emetico chemico respectu pensitato et methodis duabus, ad tartarum emeticum

x) l. c.

z) Bemerkung l. c.

cum optimum et tutissimum obtinendum, propositis, meum nunc est ad gravissimum pensum transire, quo effectus contemplandi, et fructus perscrutandi, quos medicus sibi ex illo ad morbos medendos, comparare potest. Et quanta horum copia in illius medici est manibus, qui illum morborumque et aegrotorum naturam novit. Alio fere medicamento, quod tantum praestaret, destituimur. Etenim internum quod attinet illius usum, pro varia, qua exhibetur, dosi, exserit vim emeticam, purgantem, antispasmodicam, diaphoreticam, diureticam et potenter resolventem, quae vires omnes vi stimulante producuntur, qua praecipue et multo magis praeditus est omnibus aliis vomitoriis, quae in usum vocantur. Externus etiam illius usus, qui novissimis primum temporibus celebratus, haud contemnendus est. Ob has eximias proprietates omnes in morbis numerosissimis adhibitus est.

Quod primum *vim emeticam* attinet, praebet tartarus emeticus vomitorium maxime stimulans, cito, certe, et, si modo rite praeparatus sit et dilutus, tuto vim suam impraestans,

D

om;

omnes impuritates, quae in ventriculo, interdum etiam illas, quae in duodeno et aliis intestinis tenuibus occurrunt, evacuans. Inter omnia emetica mineralia optimum est, et aliquo respectu radicis ipecacuanhae ipsi anteponendum. Vomitu absoluto inducit etiam plerumque alui deiectiones. Si ideo egeamus emetico potenter irritante, si ventriculus magis insensibilis et vomitus citissime excitandus sit, si necessarium sit adhibere simul remedium maxime pituitam incidens, sique necesse sit post factum vomitum et omnes corporis excretiones reliquas aliquantulum augere, prae omnibus aliis tartarus emeticus eligendus est. Minus autem porrigendus est aegrotis valde sensibilibus, sique materia evacuanda admodum turgescens acerrimaque, et alvus laxior sit et diarrhoea metuenda. Caeterum unicuique aetati et sexui convenit, et per se et cum medicamentis aliis combinatus, volumen eius aut efficaciam augmentibus, tam fluida in forma quam solida adhiberi potest. Olim in dosibus, ad vomitum ciendum necessariis, exhibitus est plenis semel et simul. Has vero ob variam corporis conditionem, praecipue ob variam et ventriculi et totius corporis humani sensibilitatem et irritabilitatem, determinare non

non possumus. Quantum enim hae corporis vires inter se gradu differunt, nuperime vidi, Mulier nempe quadraginta annorum valida; ex modo quod gastricis affectibus lenissime sine ulla febre laboraret, grano tartari emetici vix dimidio assumpto, incidebat non multo post in convulsiones quam maximas, vomitumque et purgationem vehementissimam ut in cholera gravissima vix esse solent; alia autem, etiamque morbo gastrico leniore laborans, assumtis granis tartari emetici sex unciamque aquae benedictae Rulandi dimidiam, vix semel vomebat; quantaque doses interdum sunt necessariae in animi morbis, ut epilepsia, melancholia, mania aliisque, quibus saepe vix sufficit tartari emetici scrupulus unus ad vomitum efficiendum! Porro dosis plena non est definienda ob varietatem, quae, proh dolor, haecenus in tartari emetici praeparatione occurrit: porro propter hominum idiosyncrasiam, valde ad vomitum variam; ob variam colluviei qualitatem (pituitosa enim majorem postulat quam biliosa); tandem ob sordium mobilitatem variam aliasque causas. Quamobrem dosis tartari emetici ad vomitum semel et simul data, magna saepissime iam damna effecit, de

quibus sufficiat illa modo ponderare, quae clmo. Blackburn *a)* occurrerunt, qui infantem, qui grana duo assumerat, ob nimium effectum morte decedere, adultos autem alios, post maiores tartari emetici doses haustas ut post venenum, in sudores frigidos, insensibilitatem, tremores artuum, convulsionesque quam maximas, quorum vita vix conservari poterat, incidere vidit; idem fere observavit cl. Gaterau *b)*. Praeterea vomitorium semel et simul datum rarissime sordes omnes extemplo e ventriculo eiusque vicinia eliminat, cum persaepe non sufficienter, sicut aiunt, mobiles sint redditae. Haec omnia si rite perpenduntur, facillime intelligenda est necessitas gravissima partitis in dosibus exhibendi tartarum emeticum, ex sententia medicorum celeberrimorum, quorum vocare sufficit, illustres Pringle et Stoll. Tali modo exhibito, omni periculo et damno obviam ire potest medicus, et quid maioris est momenti! Etiam si primae doses nil efficiant, minime tamen nocent sed multo magis profunt ob effectum, quem in sordes exserunt, quas

nem-

a) The London medical Journal for 1788, part the first, p. 61.

b) Journal de medecine 1787, octobr.

nempe mobiliiores, magisque turgescences et ad evacuationem maxime idoneas reddunt, qua de causa tunc digestivorum et resolventium loco inserviunt. Vomitus tunc etiam sunt multo faciliores, neque affligunt aegrotum, facillime enim sordes turgescences eliminantur. Optima ideo methodus est illa, qua grana tartari emetici tria in unciis aquae destillatae tribus solvimus, de qua solutione post cuiusque quadrantis horae intervallum porrigimus cochlear unum, donec satis vomat aeger, nisi prima dosis iam sufficiat. In Nosocomio Vindobonensi c) quatuor granorum tartari emetici in libra aquae una solutio adhiberi solet, cuius quartam partem singulo horae quadrante aegri potant. Si colluvies sit magis pituitosa quam biliosa, maiores doses adhiberi possunt. Vix notare necesse est, interdum doses semel et simul ad vomitum datas, necessarias esse e. gr. ad venena assumpta aut alias res quibusdam in morbis citissime eliminandas. Locum quidem hic non est, loqui de remediis quae sunt adhibenda si tamen, etiamsi doses partitae sunt porrectae, effectus nimios vehementissimos

D 3

ori-

c) Stoll Rat, med. T. I. p. 58.

orientur, sique symptomata, quae vehemens emeticum efficit, quaeque supra iam sunt indicata, inciderent. Licet tamen mihi verba quaedam hac de re addere. Effectus vehemens, siue a nimia tartari emetici dosi, siue a nimia colluviei eliminandae acrimonia siue nimis magna fibrarum ventriculi irritabilitate et sensibilitate, proueniat, illico mitigandus est potibus mucilaginosi, calidis et antispasmodicis, maxima copia adhibendis, quales sunt decoctum radicis althaeae, herbae malvae, florum chamomillae &c., adhibeantur clysmata ex lacte calido aut florum chamomillae cum oleo eorum decocto, aut decocto capitum papaveris albi, applicentur regioni abdominali fomentationes et cataplasmata emollientia aut unguenta, antispasmodica vi imbuta, ut unguentum de althaea cum oleo chamomillae destillato aut laudano liquido Sydenhami commixtum; interne autem praeter potusdictos exhibeantur emulsiones cum syrupo papaveris albi, aut mixtura Riverii effervescentiae tempore data, liquor mineralis anodynus Hoffmanni, et omnibus frustra adhibitis, opiata. Inter quae autem, si nimia fibrarum strictura adsit, non negligenda est

est venae sectio. Ita acrimonia et nimia tartari emetici vis stimulans est involvenda; partes solidae relaxandae, visque nervorum irregularis moderanda. Attamen, redeamus ad rem de qua hactenus egimus, tartari emetici vim ut vomitorii; non solummodo consistit in evacuatione impuratum, quae in primis viis stabulantur, sed, cum ventriculi intestinorumque fibras spasticis constrictionibus et motibus afficiat, partes vicinas etiam et remotas concutit et conquassat, pancreas nempe, mesenterium, lienem, hepar, maximeque ductus biliarios, qui hanc ob rem redundantius biliosum humorem, qui vomitu postremo plerumque evacuatur, emittunt. Musculorum abdominis actionis ope omnia intestina concitat; harum partium vicinarum concussio tam vehemens est ut obstructions in illis occurrentes et sanguinis aliorumque humorum stases discutere et tollere possit. In partes pariter remotas illius effectus propagatur, commovet enim totum corpus humanum, systema nervosum ad maiorem efficaciam incitat, circulationem sanguinis omniumque humorum auget, promovet omnes secretiones et excretiones; quarum virtutum causa utimur illo ut vomitorio in infarctu viscerum

abdominalium, modo siut non omnino corrupta, porro ad haemorrhagias e. gr. menses promovendos, in flasibus, quae partibus remotioribus accidunt, ut in arthritide pertinaci et rheumatismo, in pectoris vitis, nempe ad pus et mucum, magna in copia ad pulmonem, arteriam asperam, oesophagum delatum, minuendum; in affectibus spasticis, nempe ad spasmodum causam per totius corporis concussione et systematis nervosi auctam efficacitatem aut commovendam aut in genere nervorum vim permutandam. Alia tartari emetici ut vomitorii est illa quavis, aptus ad vomitum per iniectionem, in venam corporis humani factam, excitandum. Fontana hanc rem iam de vomitoriis in universum annotavit, tamen, cum magna iam vis emetica a tartaro emetico in exigua fluidi copia, qua solutus est, in sanguinem transportari possit, huic palmam nos tribuere debere, satis patet. Quod etiam experimenta clmi Lieberkühni et cel. Löseke, ob hanc rem cum animalibus viventibus instituta confirmant. Haec sciens ausus est cl. Köhler

d) homini, cui magna carnis portio in oesophago restabat, grana sex tartari emetici in aqua soluta in brachii venam iniicere, et quidem tali successu, ut post semihoram carnis frustum magna vi expulsum aegrotusque restitutus fuerit. *Purgantem* quod attinet *vim*, supra iam significavi, tartarum emeticum, vomendi scopo datum plerumque etiam, vomitu facto, alvum efficere laxiorem. Attamen et per se ut purgans remedium adhiberi potest, quoniam nempe hanc vim exserit, si minori dosi, quam illa, quae pro vomitu postulatur, porrigatur, cui fini iam sufficit dimidium doseos, vomitum efficientis, quia intestinis maior est irritabilitas ventriculo. Multis aegrotis, quae omnia purgantia fastidiunt, haec vis tartari emetici purgans praecipue erit grata, siquidem nec ob odorem neque gustum nec maiorem dosin tartaro emetico repugnare possint. Quae de causa cl. Nicolai e) infantibus et neonatis ipsi ad meconium aliasque impuritates evacuandas, solutionem tartari emetici grani unius

D 5

in

d) Schmuckers vermischte
Schriften, T. I. P. 335.

e) Recepte und Curarten,
Jena 1780. p. 280.

in uncia unae aquae destillatae, singulis horis quartam cochlearis partem porrigi suadet, donec sursum et deorsum sufficienter evacuet. Eadem ratione tartarum emeticum adhibere commendat cel. Withers *f*); sicuti et cl. Armstrong *g*) eandem solutionem magnis extollit laudibus contra affectiones epilepticas, aphthas, diarrhoeas etc. qui morbi semper fere ex acrimoniis et sordibus, in primis viis contentis, originem ducunt. Caeterum tartarus emeticus aptissime aliis purgantibus parvis dosibus addi potest ad horum vim augendam.

Transeo nunc ad *vim antispasmodicam*, quae nostris temporibus tartari emetici usum quam maxime frequentem fecit, imprimis ea ex causa, quia ab illa *vis diaphoretica et diuretica* producitur. Est remedio nostro vis antispasmodica non propria, sed haec a vi eius irritante dependet. Tartarus enim emeticus, cum e ventriculo et intestinis totius corporis superficiem et renes irritet, omnia irritamenta, quae huc occurrunt, modo sint leniora, stimuli

f) Bemerkung p. 77.

g) Versuch von den vorzüglichsten und gefährlichsten Kinderkrankheiten.

muli sui ope removet, stimulus enim fortior,
 corpori externe aut interne adhibitus, leniorem
 tollit, irritamentis autem sublati deficiunt
 spasmi ab illis orti, et cum unumquemque spas-
 mum relaxatio sequatur, totius corporis cuti
 per aliquod temporis spatium in statum laxum
 redigitur, vasa cutanea et renum, spasma-
 dico modo constricta, ampliantur, ita ut su-
 dor facillime erumpere, urina autem maiori
 copia secerni possit, quod multo potius auge-
 tur vi stimulante, quam tartarus emeticus ex-
 serit in cor et vasa sanguifera lymphaticaque,
 circulatio quoque sanguinis incitatur, sanguis
 magis in extremas partes defertur maiori-
 que copia ad renes transportatur, quo urinae se-
 cretio augetur. Hinc tam diaphoretica quam
 diuretica, vis sine dubio ab antipasmodica de-
 pendent. Pro varia dosi, qua tartarus eme-
 ticus exhibetur, hae vires in vario etiam gra-
 du efficiuntur. Fortiores sunt nempe, si ad
 nauseam usque et vomitiones perseveran-
 ter detur. Si ita exhibetur, illa methodus me-
 dendi oritur, quae in recentioribus annis ad-
 modum celebrata fuit, quaeque germana lingua,
Eckel-Kur, vocatur. Plerumque utimur, ad
 nau-

nauseam continuam promovendam, solutione quatuor granorum tartari emetici in unciiis aquae destillatae octo, de qua porrigi curamus singula quaque hora aut bihorio, pro varia corporis conditione, dimidium, unum aut duo cochlearia. Alia, scopo simili apta, est illa solutio Gallorum, sub nomine l'emetique en lavage, satis nota, quae etiam ad nauseam fere exhibetur. Cum vero, ad vomituritiones datus tartarus emeticus debilitet, multis autem morbis ut in febribus, vires satis iam sint exhaustae, multo melius et aptius est hos effectus per minores dictarum solutionum doses, quas nempe neque vomitus nec nausea sequatur, usus magis perseverantis, ope efficere: Et haec est methodus, quae tot morbis convenit, quaeque maximorum celeberrimorum medicorum approbationem obtinuit. Etenim, cum tali modo adhibitus, omnes excretiones leniter augeat, et expectorationem conservet, in omnibus morbis et praecipue febribus eximia est methodus dicta, in quibus crises non iusto modo consequuntur, ubi morbus per omnes vias excretorias est criticus, et si in dubio

bio vivamus, quam viam, ut criticam, natura arripiat. Sudor praecipue in summum aegri beneficium cedit, peculiaris materiae febrilis partem expellit et haec pellendi sudorem methodus multo tutior est omnibus aliis per potus calidos, spirituosos, aromata et similia medicamenta, quae si dentur priusquam irritamenta et spasmi sint ablati, febrem magis intendunt, saepeque febrem intermittentem in continuam, inflammatoriam, irregularem intermittentem permittunt. Quantisque aliis morbis, de quibus infra plus dicetur, ob vim suam antispasmodicam magno usui est!

Tandem superest *resolventem vim* tartari emetici censurae subiicere, quae nec minus medicis maximi et momenti et quae sola iam tartarum emeticum efficit maxime necessarium. Ad hanc vim producendam etiam usus diutius productus refracta dosi requiritur; fortior vis producit, si ad nauseam usque porrigatur, quod multi clarissimi medici commendaverunt; Praecipue haec methodus permagno usui est in astibus pertinacioribus, quae in partibus magis remotis occurrunt, ut in rheumatismo;

arthritide talibusque obstructionibus, in quibus sanatione opus est citiori. Si vero stasis et obstructio magis afficiat viscera abdominalia, si humores nimis tenaces, spissi et mucosi sint, tunc usus magis productus tam refractis saepissime repetitis dosibus; ut nec vomitus nec nausea oriatur, stimulusque lenior exseratur, magis idoneus est et optimi potentissimique effectus erit.

§. IX.

De Viribus Tartari emetici in morbis speciatim, et quidem in febribus.

Omnes commemorare morbos singulos in quibus unius alteriusve gratia tartarus emeticus adhiberi potest, huius libelli finis non permittit, maximus enim illorum est numerus. Prodest autem in omnibus morbis, qui ex primis viis, ex contagio, e spissitudine ac tenacitate humorum et ex impeditis suppressisque excretionibus naturalibus originem ducunt, quibusque spasmi occurrunt. Maximi momenti tartari emetici usus est in febribus, vix enim febrem sine illo aut huic simili remedio sanamus. Pluribus rationibus hic prodesse potest,

Pri-

Primum enim prae omnibus aliis vomitoriis illi imprimis est proprietas eximia, contagia recenter in corpus humanum delata cohibere, eaque saepe e corpore eliminare. Haec nempe aut per salivam aut per alias vias in corpus translata, ut remedium valde stimulans, vomendi scopo datum, ad ventriculum forsan partim allicit, humoribus affluentibus involvit et per vomitum evacuat, partim autem, cum spasmos a contagio ortos tollat, cutem relaxet, sanguinemque ad partes externas transferat et sudorem producat, huius ope ex corpore eliminat, si nempe tartarus emeticus adhibeatur priusquam contagium cum sanguinis massa intime combinatum sit. Porro in febribus gastricis magna praestat ob primarum viarum vitia, ad colluviem nempe in primis viis contentam, haec biliosa, putrida aut viscida fuerit, resolvendam, et tunc tam sursum quam deorsum evacuandam. Tandem autem et tertius usus non minus aestimandus est ille ad spasmos febriles, tartaro emetico refracta dosi dato, sedandos, universalem cutis relaxationem conservandam, omnes excretiones augendas et materiam morbosam criticas

ticae evacuationi aptiorem faciendam, praecipue autem sudorem leniter continuandum et per hunc ut per alias vires materiam febrilem sine aegroti debilitatione evacuandum. Haec sunt consilia praecipua, quorum causa ill. Reg. Archiater Richter et ill. Strohmeier, praecipitores ad cineres usque pie colendi, tartari emetici usum tum plena dosi tum refracta in his morbis commendant. Omni ideo iure ob has multas in uno combinatas vires cl. Pringle *h)* illi tribuit vim febrifugam qui eum in remittentibus et intermittentibus febribus autumnalibus primo ut vomitorium, partim ad contagia eliminanda, partim ad primas vias purificandas, postea autem partibus dosibus ut antispasmodicum et diaphoreticum adhibuit. Eodem respectu, praecipue vomendi scopo eum porrexit cl. Gregory *i)*. In febribus remittentibus, ad diaphoresin ciendam et contagia destruenda illo utitur cl. Monro *k)*. Scopo eodem magnis eum extollit laudibus cl. Withers

l)

- h)* Observations on the diseases of the army. plur. loc. *tice* §. 59. *k)* Diseases of the milit. hospit. p. 169 et al. *i)* Elements of practice loc.

l). Maiorem vim febres fugandi tartaro emetico adsignavit, quam vino Antimonii cl. Lind m), qui in febribus remittentibus continuis bilioso-putridis hora sexta quaque granum illius dimidium, praecipue in statu comatoso, sopore suppressisque organis vitalibus, exhibet; idem n) etiam ad morbos contagiosos extinguendos. Quantum profuit febribus putridis, in quibus occurrunt sopor, coma, delirium etc. commemoravit cl. Gmelin o), cel. Grant p) et multi alii Angli refracta dosi illum praedicant. Tissot q) in febribus biliosis et plena dosi et parva optimum praebuisse effectum, indicat et meliorem radice ipecacuanhae. In Febribus gastrico-putridis optimo cum successu in refracta dosi cum vitrioli acido combinatum ad transpirationem augendam illum dedit cl. Mel-
lin

l) l. c. p. 91 & 97.

m) Essay on diseases incidental to europeans in hot climates. London 1768 p. 279 sq.

n) Samlungen für praktische Aerzte. 2. B. 3. und 4. Stück

o) Diff. de febribus malignis.

p) Beobachtungen über Natur und Heilung der Fieber p. 677 et al. loc.

q) Opuscul. medic. edit. Baldinger. T. I. p. 30.

lin r). In febre catarrhali simplici et gastrico-putrida cum ipecacuanhae radice commixtum, partim ob colluviei in primis viis contentae evacuationem, partim autem et praecipue ob cohibitae et suppressae materiae transpirabilis restitutionem clm̃ Mertens s) satisfecit. Quantum speciatim contra febres intermittentes valeat, studio deditaque opera excussit ill. Eques Murray ff) de meis in scientia medica profectibus meritissimus, ratione praecipue temporis eundem exhibendi habita. Prodest in hisce, ut resolvens et evacuans, dum plurimae ex primarum viarum vitiiis et viscerum abdominalium obstructione producuntur. Nec minoris momenti illius vis febrifuga in his febribus ob vim antispasmodicam est. Hoc scopo ill. Richter in praelectionibus suis suadet illum ut emeticum adhibere non multo ante paroxysmum, praecipue si valde necesse sit ut paroxysmus suffraginetur, etenim tali modo materia

r) *Practische Materia Medica*. 1778 p. 13. exhibendi emetica in febribus intermittentibus

s) *Observationes medicae* p. 15. maxime opportune in *Opusc. medic.* vol. 2. p.

ff) *Diff. de tempore* 255. sq.

teria febrilis partim sudore expellitur, partim nervorum vis permutatur. Eandem methodum, tartarum emeticum ut vomitorium in hoc morbo porrigendi, celebrat Thomson *t*). Cel. Rosenstein sudoris causa illum ut emeticum exhibere mavult sub finem paroxysmi, praecipue vero illo refracta dosi sub ipsa febris invasione, ad spasmos febriles mitigandos sudoremque leniter conservandum, usus est. Eadem ratione cl. Heuermann *u*) tartaro emetico solummodo febres intermittentes tertianas sanavit. Et cel. Senac *w*) Hirschel *x*) Fordyce *z*) Baldinger *a*) Cullen *b*) ad hanc febrem medendam illum adhibuerunt. In febre tertiana putridae indolis cum in refracta dosi optimo successu porrexit cl. Nicolai *c*). Febrem tertianam ex viscerum abdo-

t) Medical essays and observations. Vol. 4. 152.

u) Vermischte Bemerkungen und Untersuchungen der ausübenden Arzneiwissenschaft 1765, Vol. I. p. 36.

w) de recondita februm intermittentium natura, Amstel. 1759. p.

x) Medicinische Nebenstunden. Berl. 1772

z) Elements of practice,

a) Pharmac. Edinburg. in additam. p. 264.

b) First lines of the practice of physic. Vol. I.

c) l. c. p. 205.

abdominalium obstructione cum hectica conjunctione integre, grano uno et dimidio tartari emetici quovis die per sex hebdomades exhibito, sanavit cl. de Laffone *d*). Tandem prae omnibus aliis in febribus intermittentibus optatissimum effectum a tartaro emetico observavit cl. Causland *e*), qui usque ad centum homines, hoc malo laborantes, nostro remedio refracta dosi ad nauseam usque exhibito, restituit; forma pilularum magis praestare quam solutionis illi visa est; forsan quia effectus tunc magis sensim producitur.

[§. X.]

Vires in morbis exanthematicis.

Late patet illius usus in morbis exanthematicis. Primo enim hic prodest, dum omnium fere exanthematicorum morborum epidemicorum contagium, ut variolarum, morbillorum &c., praecipue si per salivam intraverit, destruat, si tempestive vomendi scopo porrigatur,

d) Memoir. de la soci. commentaries for the
 eté royale de médec. a years 1781—82. Lon-
 Par. 1776 p. 376. don Vol. 8. p. 347 sq.

e) Duncan's medical

rigatur ut in parographo antecedente iam dictum est. Vix opus est significare, eum praecipue in variolis prodesse, eam ob causam, quod impuritates, in primis viis haerentes, e. g. bilem, pituitam aliasque acrimonias, quae variolarum periculum valde augent, imprimis initio febris primae evacuet et sursum et deorsum. Primus fuit Gundelsheimer *f)* qui huic scopo eum cum Manna in hoc morbo adhibuit, cui assenserunt Sydenhamus, Huxham, Rosenstein *g)* aliique. Magni etiam usus est ob concussionem, stimulum et sudores, quos efficit ad vomitum leniorem datus in vitiata variolarum eruptione et suppuratione, partim nempe ad variolas expellendas, pure replendas et maturandas, partim autem ad nukum tenaciorem in faucibus accumulatum, qui salivationem saepe imminuit et aegroto suffocationem minatur, evacuandum. Idem sere etiam praestat, si refracta dosi porrigatur, in qua quoque magis praestat si debilitas urgeat; haec dosi

E 3

ma.

f) Acta Berolin. decad. II. Vol. II. Membr. II.

g) *Kenntnis und Cur der Kinderkrankheiten* edit. ab ill. Murray Gött.

maiore iure adhiberi meretur, quia tunc eximie convulsiones affectusque gravissimos, qui variolarum eruptionem saepissime comitantur, mirum in modum tollit, observante cl. Hirschel *h)*. Eundem usum commendant cl. Withers *i)* et Ostermann *k)*. Ad salivationem in variolis cohibitam, praecipue in adultis, restituendam, quae restitutio ob suffocationem metuendam maxime est necessaria, praedicat eum refracta dosi prae omnibus remediis aliis Hirschel *l)*. Magnopere illius usus in recentioribus temporibus laudatus est alio scopo, quo in febris primariae et eruptionis stadiis exhibetur. Plures enim Anglici medici, intelligentes, illum ob vim suam diaphoreticam, quam sine phlogosi humorum sineque debilitate exserit, optimum et aptissimum esse remedium, sudoris ope febris et eruptionis tempore magnam materiae variolosae copiam per cutem ut per crisin perfectam eliminandi, illius usum maximi fecerunt. Ideo Baker, Watson, Glass in stadiis dictis

h) l. c.

metico. p. 18.

i) l. c. p. 190.

l) l. c.

k) diff. de tartaro e-

dictis illum, magna aquae copia dilutum et aceto vini aut acido vitrioli commixtum, adhibuerunt; tali modo homines, contra secundam infectionem variolarum munitos fore crediderunt, multoque minorem variolarum numerum oriri observaverunt. Quod etiam annotavit cel. Fritz *m*). Cel. Dimsdale, *n*) qui hanc methodum admodum ingeniosam magis perfectiorem reddidit magisque exploravit, porrigit, illum cum sulphuris aurati antimonii tert. praec. et mercurii dulcis combinatione in pilularum forma. Quod alia exanthemata attinet, facillime ad intelligendum est illius ut remedii sursum et deorsum evacuantis, antispasmodici et diaphoretici crisesque augentis usum, in toto febris morbillosae, miliaris, erysipelatosae, scarlatinae, urticae etc. decursu valde prodesse. Praeterea illi est virtus exanthemata retrogressa, in cutem revocare, quod cl. Hirschel *o*) affirmat, dicens, illum refracta dosi

E 4

datum

m) Vid. Nicolai l. c. *Aus dem Engl.*
p. 201. *o*) *Abhandlung von dem*
n) *Unterricht von der vorzüglichen Nutzen und*
gegenwärtigen Methode die Gebrauch des Brechwein-
Blattern einzupfropfen. Steins p. 154.

datum, prodesse, exanthemata cutanea et in superficie corporis conservanda et retropulsa denuo expellenda.

§. XI.

Vires in morbis spasticis et convulsivis.

Saepissime Epilepsia, Catalepsis, malum hystericum omnesque aliae spasmorum et convulsionum species tum adultorum tum infantum, et paralytes e. g. Amaurosis etc. a primarum viarum vitiis oriuntur, generantur nempe a bile putrida acerrima, in illas nimis translata et ab acido, vermibus, pituita et aliis impuritatibus. Quid mirum ergo! si tartarus emeticus ut remedium optime resolvens et evacuans per saepe hos morbos radicitus sanavit, tempestive datus. Ex hac causa cell. Wedel, Tode, Unzer, Armstrong, innumerabilesque alii medici, quorum nomina addere superfluum esset, permultas epilepsias gravissimas aliosque huic similes morbos huius ope removerunt. Eadem ratione ill. Richter emesi una, tartaro emetico facta, amaurosin, a bilis vi ortam sanavit, ut in praelectionibus suis commemoravit.

vit. Vi derivante et concutiente clmo Schmu-
cker p) in amaurosi a metastasi critica orta sa-
tisfecit. Attamen non solummodo vi emetica in
his morbis prodest, sed in primis viis purgandis,
in refracta dosi ad nauseam vix exhibitus medi-
camentum est admodum eximium, ad spasmos
omnis tere indolis sedandos, stimuli sui ope,
quem irritamento morbofo opponit. Ita con-
vulsiones in variolarum eruptione tollere,
supra iam memoratum est. Hirschel q) contra
omnes infantum convulsiones valde eum ex-
tollit. Cel. Werlhof r) in epileptico gravissi-
mos et terribiles paroxysmos celerrime sustu-
lit, cum tantum tartari emetici adhiberet ut
nausea vix oriretur, et tali ratione homini,
tristissimo hoc morbo laboranti, per quatuor
annos vitam conservavit. Cel. Wichmann s)
per plures iam annos cum optimo successu in
convulsionibus et adultorum et infantum eum
exhibuit. In asthmate convulsivo et catarrho

E 5

suf-

p) *Vermischte chirurg- fend p. 42.*
gische Schriften T. I. p.
474.

r) *Opera* T. III. p.
726.

q) *Medic. Nebenstun-
den* p. 22 und *Gedanken
die fallende Sucht betref-*

s) *In einem Briefe an
den D. Hirschel.*

suffocativo mirum in modum eum spasmos sopiisse observaverunt Ettmuller et Hirschel. Quid in tussi convulsiva et rheumatismo praestet, liceat mihi infra speciatim enarrare. Minus vero adhibendus est in convulsionibus infantum a dentitione difficili ortis, facillime enim ob nimis iam irritatum systema nervosum convulsiones auget.

§. XII.

Vires in hydrope, ictero, mania, melancholia.

Omnes, quas possidet tartarus emeticus vires, in dictis morbis profunt. In epilepsia enim, melancholia, mania, ictero, hydrope aliisque morbis, qui ad hos pertinent, humores saepe sunt valde tenaces, spissi, pituitosi, partimque ad obstructionem proni, partim iam stases effecerunt. Has obstructions medicamentum nostrum ad nauseam usque datum resolvere ideoque morbos radicitus sanare valet, cum nempe humores colliquet, attenuet, partesque ad maiorem activitatem incitet. Horum morborum sanatio, praecipue melancholiae et maniae multo melius fit, si sordes, sensim sensim-

fimque solutae, interdum pro indicatione eva-
 cuentur, ad quem finem in his morbis saepe
 scrupulus unus requiritur. Brisbane *t)* pro-
 tractum illius usum ita ut vomitiones tan-
 tum efficiat, validissimum, potenter resolvens
 et pituitam incidens remedium in his morbis
 esse observavit; tollit hic simul spasmos inte-
 stinorum et viscerum vicinorum. Maniam ab
 assumtis venenis narcoticis ut hyoscyamo, bac-
 cis atropae Belladonnae &c. ortam, vomitus
 auxilio citissime removet, qualis rationis aegro-
 tum Vandermonde hoc remedio restituit. Quod
 ad icterum attinet, interdum oritur ex calcu-
 lis felleis, pituita et bile tenaciore, ductus bi-
 larios obstruente; tartarus emeticus tunc ex-
 cellit, qui partim vomitu pro clmi. Coe *u)*
 sententia calculos expellit, vi resolvente autem
 et evacuante pituitam incidit, bilem spissam
 resolvit et evacuat, quo respectu Clmo Brock-
 lesby *w)* satisfecit; qui partim vero refracta
 dosi

t) Select cases in the practice of medic. p. 51. *w)* Oeconomical and medical observations,

u) On biliary concretions cap. 2. p. 253. London 1764.

dosi datus, spasmos egregie tollit et persaepe irritamenta ipsa, in bilis organis spasmos, qui icterum saepissime producunt, efficientia removet, cuius rei testis est Cl. Monro. In ictero infantum et neonatorum a retento meconio et pituita in duodeno accumulatis, effluxum bilis in duodenum impredientibus, orto, egregie resolvit et evacuat.

Quanto maiora autem sunt illius commoda, quae praestat in hydrope, vel palliative sanans vel radicitus. Cum enim haec semper fere e viscerum abdominalium obstructione originem suam ducat, usus longe continuatus, ad nauseam usque porrectus, hae obstructiones solvere et hydropem tali modo omnino sanare potest. Non minoris autem momenti est illius vis, quam exserit magis palliative, humores stagnantes expellens. Qua ratione primum, cum hydropes vomitu humoris stagnantis spontaneo interdum sanatus sit, ut emeticum prodesse potest ad humores corruptos huius ope per vomitum evacuandos *), nec non per diuresin et

*) De qua medendi sunt dicta in act. Haff-
methode hydropis plura nienf. Vol. I. p. 294.

et diaphoresin, quas simul creat, ex sententia cl. Boerhaavii, Sydenhami, Pringle, Cruikshank, Selle, Leake, praecipue vero Ill. Rich-teri (in praelectionibus suis) et Sagar. Dein- de vero et exceilit refracta dosi, qua vi sua le- niter irritante et antispasmodica sudorem et uri- nam pellit. Et per alvum humorum excretio, quam efficit, non negligenda est. Quibus ex- cretionibus auctis humores stagnantes egregie expellit. Hac in dosi exhibitus vix illi est in morbo memorato contraindicatio. Praeprimis vero prodest si primarum viarum vitia, moe- ror, tristitia, vita sedentaria, materia exanthe- mathica acris, hydropem effecerit. Tali modo, refracta nempe dosi porrectus, Brisbane z) bis hydropem ex mensium obstructione ortam hoc medicamento sanavit, qui dierum progressu dosin auxit usque dum quovis die dederit gra- na decem sine sequente nausea. Donald Mon- ro z), qui exigua dosi eum exhibuit, opti- mos vidit effectus. Idem confirmat ill. Bal- dinger a). Ostermann b) hydropicum tartari eme-

x) l. c.

z) Von der Wasser-
sucht,

a) l. c. p. 263

b) l. c. p. 19.

emetici usu solummodo convalescere vidit. Optimo cum successu illum porrexit Pringle. c) Brocklesby d) se ab illius usu alvum laxiorem, teniorem et urinae sudorisque excretionem fortiolem observasse in hoc morbo, ait. Quae verba confirmat Mellin e). Tandem et Hirschel f) in omnibus hydropis speciebus, si modo viscera non ex integro sint corrupta, eam quam maxime commendat.

§. XIII.

Vires in Tussi convulsiva.

Tussis convulsiva, nostris temporibus copiosissima, plures saepe et magnas terrarum regiones epidemice aggrediens, perniciem maximam efficiens omnibusque adhibitis remediis saepe resistens, praecipue medicorum omnium attentionem meretur. Spasmodicus vere est morbus, cuius causa materia est pituitosa, quae in ventriculo et respirationis viis versatur illasque admodum afficit, cuiusque morbi paroxysmi vomitu finiri solent. Ad quam tussim sanandam celeberrim-

c) l. c. p. 256.

d) l. c.

e) l. c. p. 14.

f) l. c.

berrimi medici suadent materiam hanc solvere, per vomitum aut alvum evacuare et spasmos tollere. Quae cum ita sint, tartaro emetico, omnes has qualitates comprehendenti, prae omnibus aliis palma est danda; specificum quasi igitur in hoc morbo est. Pituita enim potenter incisa, obstructionibus in pulmone resolutis, et materia peccante sursum aut deorsum evacuata, quae omnia nostro remedio efficere possumus, optimum refracta est dosi dare. Spasmos enim vis illius anodina et sudorifera, qua pollet, sopit et paroxysmos removet. Maximis igitur laudibus eum, refracta dosi exhibitum in hoc morbo extollunt cl. Hoffmann g), cel. Hirschel h), cl. Fothergill i), qui che- lis cancerorum illum conjunctum porrexit, cl. Armstrong k), qui hoc scopo tartarum emeticum ipecacuantae radici anteponit, cl. Brou-
Zet

g) Medic. rat. system. T. III. Sect. 2. cap. 3. p. 121.

don Vol. II. et Millar's Bemerkungen über die Engbrüstigkeit und das Hünerweh. p. 150.

h) Medicinische Nebenstunden p. 22.

i) Medical observations by a society in Lon-

k) Essay on the diseases most fatal to infants, p. 81, 95.

zet *l*) et praecipue cel. Rosenstein *m*). Quam maxime illi, omnibus scopis memoratis in hoc morbo adhibito applaudunt Ill. Eques Murray, ad cineres usque maxima cum veneratione colendus, qui eum in refracta dosi pulveris forma cum saccharo, cum successu exoptato exhibuit, et Ill. Fischer, optimus praeceptor semper summa pietate colendus, qui eodem modo in instituto regio clinico eum porrigit. Optimo effectū coll. medic. Hild. consiliarium Ill. Forke, etiam atque etiam mihi venerandum cuique quam maxima debeo, hunc in hoc morbo exhibuisse, ante plures iam annos vidi.

§. XIV.

Vires in rheumatismo et arthritide.

Maxime tartarus emeticus rheumatismo et cum illo valde cognatae arthritidi convenit, qui morbi utrique a materia acri irritante, quae pro qualitatis, copiae et sedis varietate plus minusve dolores efficit et humanum genus supra modum excruciat, oriuntur. His mor-
bis

l) Sur l'éducation médicale des enfans, sur leurs maladies. Par. 1754.
m) l. c.

bis stimulo suo, quem ille materiae acri morbosae, refracta dosi datus, opponit, mirum in modum dolores mitigat et tollit sicuti et ipsius materiae stimulantis evacuationem efficit. In omnibus fere materiae irritantis speciebus, quae morbos dictos producere possunt, memoratum emolumentum praebere valet, praecipue vero si humores visceri, transpiratio suppressa, exanthemata retrogressa morbos de quibus iam agimus, produxerint. In his morbis, in quibus antimonialia in genere praestant, vix tartaro emetico est contraindicatio; etenim tum in illorum initio tum progressu, sint febre consociati necne, porrigi potest. Magnus ideo illorum medicorum numerus est, qui huius usum in his morbis praedicant, quibus praecipuis adnumerandi sunt Hirschel, Sims *n)*, Monro *o)*, qui per saepe rheumatismos, omnia alia remedia contemnentes, illius ope solummodo sanavit, cl. Brocklesby *p)* qui verbis sequentibus admodum eum extollit, „every small doses, ait, of

n) On epidemical disorders.

heiten von Begue de Presle, aus dem franz. 2 B.

o) Zusätze zu dessen Beschreibung von Krank-

p) 365.

p) l. c. p. 134

of tartar emetic (half or a quarter of a grain, two or three times a day) are the best of all that class of remedies, which are usually commended as alteratives in the rheumatism,, tandem etiam cl. Withers *q*), qui eum ad nauseam datum et in arthritide regulari non multo ante illud tempus, quo febris et dolores evadunt maiores, eum adhibere suadet.

§. XV.

Vires in dysenteria.

Admodum cognata est dysenteria, cui Mynsichtus *r*) iam tartarum emeticum suum opposuit, cum morbis novissime dictis; est nempe rheumatismus sive catarrhus intestinorum, qui plerumque a transpiratione suppressa oritur. Qua ex causa et in hoc morbo restituere transpirationem, negotium nostrum est primum, quae indicatio praecipue urget, si dysenteria sit simplex vixque cum febre, aut tamen lenissimo modo catarrhali coniuncta. Quod vero remedium ad hunc finem aptius est tartaro emetico refracta dosi dato? Inter
dia-

q) l. c. p. 103.

r) l. c.

diaphoresin enim, quam efficit, et spasmos doloresque mitigat. Semper fere dysenteria epidemica est biliosa, in qua fomitem, materiam acrem biliosam, quae in ventriculo et duodeno latet et per totum tractum intestinale sensim diffusa est, simulac modo fieri potest, eliminare debemus. Plurimi quidem medici hoc scopo ipecacuanhae radice utuntur. Quia autem haec interdum in ipsis dosibus fortioribus effectum nullum producit, materia vero morbofa citissime evacuanda, valde ob hanc rem utile est, illam tartari emetici additamento ad vomitum et alvi laxationem efficaciorum redere. Cum praeterea tunc maior sudoris copia, magno aegroti emolumento, erumpat. Haec combinatio, grani nempe unius tartari emetici cum quindecim radicis ipecacuanhae admodum commendanda est; aliam, grani nempe unius usque ad tria tartari emetici cum decem usque ad viginti radicis ipecacuantae commendat cl. Pringle s) et Monro t). Per se datum et magna aquae copia dilutum ad materiam

s) Diseases T. III. S. 1) c. p. 70.
IV. cap. IV.

teriam evacuandam tartarum emeticum extol-
lunt Ill. Eques a Zimmermann *u)*, Hirschel et
Baker *w)* qui eum radici ipecacuanhae anteposit.

§. XVI.

*Vires in phrenitide, peripneumonia, hae-
morrhagiis aliisque morbis.*

Morborum denominandorum numerus,
in quibus tartarus emeticus prodesse potest,
nimis increfceret, si omnes recensere vellem;
sufficiat ergo quosdam modo, in quibus usus
eius est conspicuus, brevibus verbis addere.
In phrenitide, cum bilem circa praecordia de-
litescentem acrem, de qua hic morbus produ-
citur, tartarus emeticus removeat, praestat;
sicuti etiam in refracta dosi, bile evacuata, ob-
servantibus cl. Gregory *x)* et Withers *z)*
multum proficit. Efficax quoque est in apo-
plexia, affectibus soporosis, vertigine; si nem-
pe hi morbi ex praecordiis, arthritide et
rheumatismo retrogrado aliisque morbis ex-
anthematicis retropulsis origines ducunt. Idem
valet de ophthalmia. In angina, observante
cl.

u) Von der Ruhr. p. 393.

w) De catarrho et dy-
senteria Londinensi 1762.

x) l. c. §. 252.

z) l. c. p. 95

cl. Crawford *a)*, biliosa nempe, serosa et membranacea valde prodest. Praeprimis autem adhibetur in novissime dicta, partim ad membranam praeternaturalem vomitu evacuandam, partim vero ad illam, refracta dosi exhibitus, resolvendam et expectoratione removendam; quem in finem dedit cel. Stoll. *b)*. Cum maximo emolumento in haemorrhagia uteri nimia illum adhibuerunt cl. Leake *c)* et Robinson *d)*, eodemque successu in haemoptysi cl. Gregory *e)* et cl. Withers *f)*. Praestat nempe in his morbis cum, et ad lenissimum vomitum et refracta dosi exhibitus, sanguinem a pulmone et utero pellat ad partes externas, circulationem sanguinis aequaliorem reddat et spasmos, in illis partibus occurrentes, tollat. In illo peripneumoniae stadio, quo fracta phlogosi vires aegrotorum langucebant et sputa ob deiectas vires protrudere non poterant, solutio tartari emetici, ea dosi exhibit

a) Diff. de cynanche stridula.

b) l. c. T. III.

c) practical observations on the child bed fever London,

d) Versuche von Blutflüssen der Lunge und der Gebärmutter.

e) l. c. p. 337. et lect. on mater. med. p. 465.

f) l. c. p. 111 & 112.

hibita ut nec vomitum nec alvum moveret cel. Stollio *g)* et Cullen *h)* maxime satisfecit. Quantumque in omnibus huius morbi et pleuritidis stadiis, ad nauseam fere datus, tartarus emeticus valeat, testatur cl. Withers *i)*. Cl. Duncan *k)* parvas tartari emetici doses in phthi- si pituitosa sive catarrho chronico optimo effe- ctu dedit. Cl. Hulme *l)*, puerperarum febres, semper fere ex primarum viarum vitiis orien- tes, remedio nostro sanavit. Clmo Brisbane in morbis cutaneis variis maximum commo- dum praestitit, sicuti clmo Hirschel in scabie. Ad fistulam lacrymalem, a variolarum meta- stasi ortam, sanandam, commendatur ab Ill. Richter *m)*, qui eum ad nauseam usque, vomitu interposito, porrigit. Idem forsan in eodem morbo, a metastasi morbillosa sive materia rheu- matica orto, praestabit. In ulceribus quam maxime eum extollit Ill. Richter *n)*, ad excre-
tiones

g) Rat. med. T. I. p. 16.

h) Anfangsgründe der practischen Arzneywissenschaft. 1. Th. p. 237.

i) l. c. p. 99.

k) Medical essays.

l) Treatise on the pu- erperal fever.

m) Anfangsgründe der Wundarzneikunst. 2. B. P. 457.

n) l. c. I. B. p. 482. 489. 491. 502.

tiones omnes incitandas, speciatim vero illum exhibet in ulceribus scrophulosis ut nec vomitus nec nausea oriatur, in arthriticis in quibus extractum aconiti addit, in phagedaenicis aliisque.

XVII.

Vires externe applicati.

Tandem pauca sunt addenda de usu tartari emetici externo. Tartaro emetico, ex acido tartari concentrato, sale alcalino fixo et Antimonii terra consistente, ob primas partes dictas vis est propria plus minusve adstringens, pro varia nempe aquae copia, qua solutus est. In magis vero concentrato, pulveris nempe forma, exserit vim leniter causticam. Ob hanc naturam commendandus est in ulceribus insensibilibus, laxis, fungosis, margine oedematoso praeditis et putridis. Plures igitur illum ut remedium eximie detergens in ulceribus adhibuerunt, narrante Ill. Richtero o). Et nuperrime cl. Blizard p) illius granorum decem in uncia aquae una solutionem

F 4

opta-

o) l. c. 2. B. p. 509. dical Journal. for 1788.

p) The London me- Vol. VIII, part. 1. p. 57.

optatissimo cum effectu exhibuit ad detergenda et sananda ulcera. Huius solutionis ope sanavit ulcus admodum fungosum, verrucam siphiliticam, tineam capitis. Forma sicca applicatus tartarus emeticus causticam vim, maximis doloribus coniunctam, effecit.

Contra corneae maculas plures medici externum antimonialium usum laudaverunt. Cl. Selle *q)* nempe aquam benedictam Rulandi hoc scopo commendat. Attamen cl. Hirschel, se tartari emetici solutionem optimo successu adhibuisse, refert. Et mihi, suasu Ill. Fischeri, quibusdam hoc malo laborantibus auxiliumque in instituto regio clinico rogantibus, hoc medicamentum porrigenti (granum autem tartari emetici unum et temporis progressu tria, in uncia aquae destillatae una soluta exhibui) quodammodo satisfecit.

Supereſt adhuc tartari emetici usum in clysmatibus indicare. Et in his magnus eius usus est. Si enim opus est, medicamentum valde stimulans intestinis crassis applicare, partim ad alvum solvendam, partim ad humores a partibus superioribus ad inferiores derivandos, quae indicationes e. gr. in apoplexia etc. occurrunt, ille maximas meretur laudes.

q) Medicina clinica 3. Aufl. 1786, p. 430.

Witting, Christian Friedrich

Diss. inaug. med. de tartari emetici praeparatione et viribus medicis

Gottinga 1788

Diss. 331#Beibd.5

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10840172-0

VD18 15204618-001